

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษานักบวชที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตอันเกิดจากภาวะถดถอยจากสังคมและการร่วมกิจกรรมของผู้สูงอายุชาวพุทธ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้แจกแบบสอบถามไปจำนวน 323 ชุด และได้รับกลับมายัง เป็นจำนวน 310 ชุด นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC ผลการศึกษาได้นำเสนอเป็น 9 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
- ตอนที่ 2 ทรรศนคติต่อการสูงอายุ และทรรศนคติต่อตนเอง
- ตอนที่ 3 การเชื่ออำนาจในตนเอง
- ตอนที่ 4 ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติคัมภีร์และวิถีชีวิตแบบพุทธ
- ตอนที่ 5 ภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
- ตอนที่ 6 การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและทางสังคมของผู้สูงอายุ
- ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
- ตอนที่ 8 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ
- ตอนที่ 9 การทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในส่วนนี้จะเป็นการเสนอข้อมูลทั่วไป เพื่อเข้าใจเกี่ยวกับภูมิหลัง และข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งเพื่อให้ทราบถึงตัวแปรต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับภาวะถดถอยของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยข้อมูลจะนำเสนอในรูปแบบของร้อยละ

เพศ

จากจำนวนตัวอย่างจำนวน 310 คน เป็นเพศชายร้อยละ 47.2 เพศหญิง ร้อยละ 52.8

๗
HV
1484
T5
๑372๒
2541
๗.3

สถานภาพสมรส

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีสถานภาพสมรส หรืออยู่ด้วยกันแล้ว ร้อยละ 58.4 รองลงมาคือ กลุ่มผู้สูงอายุที่มีสถานภาพหม้าย หย่า แยกทางกัน หรือคู่สมรสเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ 37.1 สำหรับกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นโสด มีน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.5

ระดับการศึกษา

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.6 รองลงมาคือ ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 24.9 และกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่ได้เรียนมีจำนวนน้อยที่สุด คือ ร้อยละ 14.5 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1
ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
เพศ ชาย	145	47.2	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน
หญิง	162	52.8	
รวม	307	100.0	
สถานภาพสมรส			
โสด	14	4.5	
สมรส / อยู่ด้วยกัน	181	58.4	
หม้าย / หย่าแยกกันอยู่	115	37.1	
คู่สมรสเสียชีวิต			
รวม	310	100.0	
ระดับการศึกษา			
ไม่ได้เรียน	45	14.5	
ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา	188	60.6	
มัธยมศึกษาขึ้นไป	77	24.9	
รวม	310	100.0	

ข้อมูลด้านอายุ สุขภาพ และการอยู่อาศัย

จากการศึกษาครั้งนี้ ทำให้ทราบถึง อายุ สุขภาพ และการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ แสดงผลการศึกษาดังนี้

อายุ

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ มีอายุดำสุด คือ 60 ปี และมีอายุสูงสุด คือ 89 ปี คิดเป็นอายุเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 68.2 ปี โดยจำแนกเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 60 - 69 ปี ร้อยละ 63.9 ระหว่าง 70 - 79 ปี ร้อยละ 29.6 และที่อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 6.5

สุขภาพ

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มีสุขภาพแข็งแรง คิดเป็นร้อยละ 59.3 และที่สุขภาพไม่ ค่อยแข็งแรง คิดเป็นร้อยละ 40.7

ลักษณะการอยู่อาศัย

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ มีลักษณะการอยู่อาศัยแบบมีเพื่อนบ้าน หรืออยู่ร่วมชุมชน คิดเป็นร้อยละ 87.9 และมีผู้สูงอายุที่อยู่โดดเดี่ยวน้อยกว่า คือ เพียงร้อยละ 12.1

เขตที่อยู่อาศัย

ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 50.8 และ อยู่ในปริมณฑล คือ ในจังหวัดสมุทรปราการและฉะเชิงเทรา ร้อยละ 49.2

เขตพื้นที่อยู่อาศัย

ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ที่เป็นเมือง ทั้งในกรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ และฉะเชิงเทรา มีร้อยละ 78.3 และอยู่ในชนบท ทั้งในสมุทรปราการและฉะเชิงเทรา ร้อยละ 21.7

จำนวนสมาชิกในครอบครัว

ประชากรสูงอายุกลุ่มนี้ อาศัยอยู่ร่วมกับสมาชิกในครอบครัว ที่มีจำนวนมากที่สุด ถึง 10 คน และที่อายุร่วมกับสมาชิกในครอบครัวน้อยสุดเพียง 1 คน โดยคิดเป็นจำนวนเฉลี่ย 4.8 คน โดยแยกเป็นกลุ่มครอบครัวขนาดเล็ก มีสมาชิก 1 - 4 คน ร้อยละ 43.0 ครอบครัวขนาดกลาง มีสมาชิก 5 - 7 คน ร้อยละ 46.2 และที่เป็นครอบครัวขนาดใหญ่ มีสมาชิกตั้งแต่ 8 - 10 คน มีร้อยละ 10.8 (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2

ข้อมูลด้านอายุ สุขภาพและการอยู่อาศัย

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
อายุ			
60 - 69 ปี	198	63.9	อายุต่ำสุด 60 ปี
70 - 79 ปี	92	29.6	อายุสูงสุด 89 ปี
80 ปีขึ้นไป	20	6.5	อายุเฉลี่ย 68.2 ปี
รวม	310	100.0	
สุขภาพในปัจจุบัน			
สมบูรณ์แข็งแรง	182	59.3	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน
ไม่แข็งแรง	125	40.7	
รวม	307	100.0	
ลักษณะการอยู่อาศัย			
อยู่โดดเดี่ยว / ต่างคนต่างอยู่	37	12.1	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน
มีเพื่อนบ้าน / อยู่ร่วมกัน	270	87.9	
รวม	307	100.0	
เขตที่อยู่อาศัย			
กรุงเทพมหานคร	156	50.8	มีผู้ไม่ตอบ 3 คน
ปริมณฑล	151	49.2	
รวม	307	100.0	
เขตพื้นที่ที่อยู่อาศัย			
เมือง	242	78.3	มีผู้ไม่ตอบ 1 คน
ชนบท	67	21.7	
รวม	309	100.0	
จำนวนสมาชิกในครอบครัว			
1 - 4 คน	120	43.0	จำนวนน้อยที่สุด = 1 คน
6 - 7 คน	129	46.2	จำนวนมากที่สุด = 10 คน
8 - 10 คน	30	10.8	จำนวนเฉลี่ย = 4.8 คน
รวม	269	100.0	มีผู้ไม่ตอบ 31 คน

ข้อมูลเกี่ยวกับด้านการเงินและเศรษฐกิจ

โดยผลการศึกษานี้ทำให้ทราบถึง สถานะทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ โดยแบ่งเป็นอาชีพสุดท้าย รายได้ จำนวนรายได้ การหารายได้เลี้ยงตนเอง และการเป็นคนหารายได้หลักของครอบครัวของผู้สูงอายุดังนี้

อาชีพสุดท้าย

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เคยประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค่าขาย คิดเป็นร้อยละ 32.8 รองลงมาคือ ทำงาน บริษัท หรือรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 25.6 และสุดท้ายคือ ร้อยละ 20.8 ประกอบอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ และเกษตรกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 20.8 เช่นกัน

รายได้

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ยังคงมีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 66.5 ส่วนผู้สูงอายุที่ไม่มีรายได้แล้วมี ร้อยละ 33.5

จำนวนรายได้

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ที่ยังคงมีรายได้อยู่มีรายได้สูงสุดถึง 60,000 บาท ต่อเดือน ที่รายได้ต่ำสุด มีรายได้ 500 บาทต่อเดือน และมีบางส่วนที่ไม่มีรายได้เลย โดยกลุ่มไม่มีรายได้เลย มีร้อยละ 33.9 ที่มีรายได้ 500 - 5,000 บาทต่อเดือนมีร้อยละ 21.8 มีรายได้ 5,001 - 10,000 บาทมีร้อยละ 12.3 มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 20,000 บาท ร้อยละ 25.3 และมีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไปมีร้อยละ 6.7

การหารายได้

ประชากรสูงอายุก่อนหน้านี้ ที่ยังมีรายได้อยู่ ส่วนใหญ่ มาจากการทำงานของตนเองสูงถึง ร้อยละ 65.8 กับอีกกลุ่มหนึ่งคือ ประชากรสูงอายุมีรายได้ แต่รายได้นั้นไม่ได้มาจากการทำงานของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 34.2

การหารายได้หลักของครอบครัว

จะเห็นได้ว่าประชากรกลุ่มนี้ ยังต้องทำงานหาเลี้ยงชีพอยู่ แต่ที่ทำงานอยู่ แต่ไม่ได้เป็นคนหารายได้หลักของครอบครัวมีสูงถึง ร้อยละ 78.9 แต่ประชากรสูงอายุอีกกลุ่มหนึ่ง ยังต้องประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง และยังคงเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัวด้วย คิดเป็นร้อยละ 21.9 (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3
ข้อมูลด้านการงานและเศรษฐกิจ

ข้อมูลด้านการงานและเศรษฐกิจ	จำนวน	ร้อยละ	หมายเหตุ
อาชีพสุดท้าย			
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	64	20.8	มีผู้ไม่ตอบ 2 คน
บริษัท รับจ้าง	79	25.6	
เกษตรกรรวม	64	20.8	
ธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย	101	32.8	
รวม	308	100.0	
รายได้			
มี	206	66.5	
ไม่มี	104	33.5	
รวม	310	100.0	
จำนวนรายได้ต่อเดือน			
ไม่มีรายได้	105	33.9	รายได้ต่ำสุด = 500 บาท รายได้สูงสุด = 60,000 บาท
500 - 5,000 บาท	68	21.8	
5,001 - 10,000 บาท	38	12.3	
10,001 - 20,000 บาท	78	25.3	
20,001 บาทขึ้นไป	21	6.7	
รวม	310	100.0	
การหารายได้เลี้ยงตนเอง			
ยังต้องทำงาน	106	65.8	
ไม่ต้องการงาน	204	34.2	
รวม	310	100.0	
การหารายได้หลักของครอบครัว			
ยังต้องทำงาน	68	21.9	
ไม่ต้องการงาน	242	78.9	
รวม	310	100.0	

จากลักษณะทั่วไปของผู้สูงอายุดังกล่าว ผู้วิจัยได้หาความสัมพันธ์ของลักษณะตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชนบทและในเมืองมีความแตกต่างกันในเรื่องการศึกษา อาชีพเดิม การมีรายได้ในปัจจุบัน และการต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง ดังนี้

ระดับการศึกษา

ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ร้อยละ 62.2 ส่วนผู้สูงอายุที่ศึกษาในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษา มีร้อยละ 28.2 และไม่ได้เรียน มีเพียงร้อยละ 9.6 ส่วนปริมณฑล ส่วนใหญ่ ศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 59.6 และที่ศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา มีเพียงร้อยละ 21.2 แต่ในส่วนที่ไม่ได้เรียนเลยมีถึงร้อยละ 19.2 สรุปได้ว่า ประชากรสูงอายุในกรุงเทพมหานคร จะมีการศึกษาสูงกว่าประชากรสูงอายุในปริมณฑล และประชากรในปริมณฑลอีกจำนวนค่อนข้างมากที่ไม่ได้เรียนเลย (ตารางที่ 4.4)

ตอนที่ 4.4

ความสัมพันธ์ของระดับการศึกษาของผู้สูงอายุ
กับเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เขต ที่อยู่อาศัย	ระดับการศึกษา			รวม
	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา	สูงกว่ามัธยมศึกษา	
กทม.	9.6	62.2	28.2	50.8
ปริมณฑล	19.2	59.6	21.6	49.2

$$X^2 = 6.53161$$

D.F. 2

Sig .0382

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

อาชีพเดิม

ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชนบทและในเมืองมีการประกอบอาชีพเดิมต่างกัน โดยผู้สูง
ในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือค้าขายสูงสุด มีมากถึงร้อยละ 44.9 รอง
ลงมาคือ ทำงานบริษัทหรือรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 31.4 และลำดับ 3 คือ อาชีพ ราชการ หรือรัฐ
วิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 21.8 และลำดับสุดท้าย คือ อาชีพเกษตรกรกรรม มีเพียงร้อยละ 1.9 ส่วน
ประชากรสูงอายุในปริมณฑล ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา
คือ ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 20.7 ลำดับ 3 คือ อาชีพ ราชการหรือรัฐวิสาหกิจและ
สุดท้าย คือ ร้อยละ 19.3 คือ ทำงานบริษัทหรือรับจ้าง จากจำนวนร้อยละนี้ พบว่าประชากรสูงอายุ
ในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมีอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขายค่อนข้างสูง และอาชีพ บริษัท
หรือรับจ้างรองลงมา แต่ในภาคเกษตรกรรม จะเห็นได้ว่า คนในกรุงเทพมหานคร จะไม่นิยมทำ ซึ่ง
จะตรงกันข้ามกับคนในปริมณฑล ที่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่ในส่วนของการ
ประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัว, ค้าขาย, ราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ จะได้รับความนิยมปาน
กลาง แต่ในส่วนของการทำงานบริษัทหรือรับจ้าง จะได้รับความนิยมน้อยสุด (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5

ความสัมพันธ์ของอาชีพสุดท้ายที่ผู้สูงอายุเคยทำงานกับเขตที่อยู่อาศัย
ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เขตที่อยู่อาศัย	อาชีพเดิม				รวม
	ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	บริษัท/รับจ้าง	เกษตรกรกรรม	ธุรกิจ/ ค้าขาย	
กทม.	21.8	31.4	1.9	44.9	51.0
ปริมณฑล	20.0	19.3	40.0	20.7	49.0

$$X^2 = 71.91904$$

D.F. 3

Sig .0000

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

การมีรายได้ต่อเดือน

ผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทและในเมืองมีการมีรายได้ต่อเดือนต่างกัน โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ยังคงมีรายได้เฉลี่ยเป็นร้อยละ 60.3 ส่วนที่ไม่มีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 39.7 ในขณะที่ประชากรสูงอายุในปริมณฑล ที่ยังมีรายได้มีสูงถึง ร้อยละ 72.2 และที่ไม่มีรายได้ มีเพียงร้อยละ 27.8 ประชากรในปริมณฑลจึงยังมีสัดส่วนของการมีรายได้ต่อเดือนสูงกว่าคนในกรุงเทพมหานคร อาจจะเป็นเพราะว่าคนในปริมณฑลยังมีความจำเป็นที่ยังต้องมีรายได้ แต่ยังไม่ได้รับที่มาของแหล่งรายได้ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6

ความสัมพันธ์ของการมีรายได้ต่อเดือนของผู้สูงอายุ
กับเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เขตที่อยู่อาศัย	รายได้		รวม
	ไม่มี	มี	
กทม.	39.7	60.3	50.8
ปริมณฑล	27.8	72.2	49.2

$$X^2 = 4.3569$$

$$D.F. = 1$$

$$Sig. = .0369$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .05$$

การต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง

ผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง มีความจำเป็นต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเองแตกต่างกัน โดยผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่แล้ว ไม่ต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง สูงถึงร้อยละ 76.3 และที่ยังคงต้องทำงานเลี้ยงตนเองอยู่มีเพียงร้อยละ 23.7 ส่วนในปริมณฑล จะมีความใกล้เคียงระหว่างคนที่ต้องทำงานกับคนที่ไม่ต้องทำงาน คือ ผู้ที่ไม่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ มีร้อยละ 55.0 ส่วนผู้ที่ต้องทำงานหาเลี้ยงชีพ มีร้อยละ 45.0 ผู้สูงอายุในปริมณฑลจึงมีความจำเป็นต้องทำงานหาเลี้ยงตัวเองในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานครมาก (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7

ความถี่ขั้นของการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองของผู้สูงอายุ
กับเขตที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

เขตที่อยู่อาศัย	การประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเอง		รวม
	ทำ	ไม่ทำ	
กทม.	23.7	76.3	50.8
ปริมณฑล	45.0	55.0	49.2

$$X^2 = 14.55821$$

D.F. 1

Sig .0001

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

นอกจากนั้น เมื่อหาความสัมพันธ์ของลักษณะต่าง ๆ กับผู้สูงอายุ เพศหญิงชาย พบว่า ผู้สูงอายุหญิงชายมีความแตกต่างกันในด้านสถานภาพสมรส ระดับการศึกษาและอาชีพที่เคยทำ ดังนี้

สถานภาพสมรส

ผู้สูงอายุเพศชาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.3 มีคู่สมรสอยู่ร่วมกัน เช่นเดียวกับเพศหญิง คือ ร้อยละ 50.0 แต่สถานภาพ หม้าย หย่า แยกกันอยู่ หรือคู่สมรสเสียชีวิต เพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 46.3 ซึ่งเพศชายจะมีสถานภาพนี้เพียงร้อยละ 26.9 แต่สถานภาพ โสด เพศชายจะมีมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 4.8 ซึ่งเพศหญิงจะมีเพียงร้อยละ 3.7 (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8

ความสัมพันธ์ของเพศกับสถานภาพสมรส

เพศ	สถานภาพสมรส			รวม
	โสด	สมรส/อยู่ร่วมกัน	หม้าย หย่า แยกกันอยู่ คู่สมรสเสียชีวิต	
ชาย	4.8	68.3	26.9	47.2
หญิง	3.7	50.0	46.3	52.8

$$X^2 = 12.34182$$

D.F. 2

Sig .0021

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ระดับการศึกษา

การศึกษานี้ พบว่า เพศชาย มีการศึกษาสูงกว่าเพศหญิง คือ มีร้อยละ 33.1 ที่ศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา แต่เพศหญิงมีเพียงร้อยละ 17.3 แต่ในส่วนของการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกันมากนัก คือ เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.2 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 64.2 แต่กลับพบว่า ประชากรสูงอายุที่ไม่ได้มีการศึกษาจะพบมากในเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 18.5 ในเพศหญิง ส่วนเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 9.7

ซึ่งจะเห็นว่า ประชากรสูงอายุในเพศชาย จะมีการศึกษาสูงกว่า และ มีการศึกษามากกว่าประชากรสูงอายุเพศหญิง (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9

ความสัมพันธ์ของเพศกับระดับการศึกษา

เพศ	ระดับการศึกษา			รวม
	ไม่ได้เรียน	ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	สูงกว่ามัธยมศึกษา	
ชาย	9.7	57.2	33.1	47.2
หญิง	18.5	64.2	17.3	52.8

$$X^2 = 12.53670$$

$$D.F. = 2$$

$$\text{Sig} = .0019$$

$$\text{ระดับนัยสำคัญทางสถิติ} = .01$$

อาชีพสุดท้ายที่ผู้สูงอายุเคยทำงาน

การศึกษานี้พบว่า เพศชายจะทำงานรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจมากกว่าเพศหญิง คือ ร้อยละ 26.9 และเพศหญิง มีร้อยละ 15.6 แต่ในส่วนของการทำงานธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย กับพบว่า เพศหญิงจะประกอบอาชีพนี้สูงกว่าเพศชายค่อนข้างมากคือ ร้อยละ 40.0 แต่ในเพศชายมีเพียงร้อยละ 24.8 แต่ในภาคเกษตรกรรมและการทำงาน บริษัทหรือรับจ้างจะ ไม่มีความแตกต่างกันมากนัก ทั้งเพศ ชายและเพศหญิง คือ ในภาคเกษตรกรรม เพศหญิงจะทำมากกว่า คือ คิดเป็นร้อยละ 21.9 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 19.3 แต่การทำงานบริษัทและรับจ้าง เพศชาย จะทำสูงกว่าเพศหญิงไม่มากนัก คือ ร้อยละ 29.0 แต่เพศหญิงจะทำ คิดเป็นร้อยละ 22.5 ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10

ความสัมพันธ์ของเพศกับอาชีพสุดท้ายที่ผู้สูงอายุเคยทำงาน

เพศ	อาชีพเดิม				รวม
	รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	บริษัท/ รับจ้าง	เกษตรกรรม	ธุรกิจ/ ค้าขาย	
ชาย	26.9	29.0	19.3	24.8	47.5
หญิง	15.6	22.5	21.9	40.0	52.5

$$X^2 = 11.43176$$

D.F. 1

Sig .0096

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตอนที่ 2 ทักษะคิดต่อการสูงอายุและต่อตนเอง

จากการศึกษาถึงทัศนคติของผู้อายุ ผู้ศึกษาได้ศึกษาทัศนคติในสองด้านคือ ทัศนคติต่อการสูงอายุ และทัศนคติต่อตนเอง

2.1 ทักษะคิดต่อการสูงอายุ

ทัศนคติต่อการสูงอายุ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลของบุคคลของบุคคลที่มีต่อภาวะสูงอายุ ซึ่งในแต่ละคนจะมีความพึงพอใจหรือไม่ก็ได้ โดยในส่วนของทัศนคติต่อการสูงอายุ ผู้ศึกษาได้ใช้แบบวัดทัศนคติต่อการสูงอายุในเรื่องต่าง ๆ 10 เรื่อง วัเคราะห์ทัศนคติ 4 ระดับ มีค่าตั้งแต่ 1-4 คะแนนดังนี้

1. การทำใจได้ที่ไม่ได้รับการยกย่องเช่นเดิม เพราะต้องออกจากงานประจำ
2. การรู้สึกเฉย ๆ เมื่อหยิบสิ่งของแล้วไม่กระชับกระเจง
3. การที่ผิวหนังเหี่ยวช่นในวัยนี้ เป็นเรื่องปกติ
4. การทำใจได้ในเรื่องค่าใช้จ่าย ที่ไม่สามารถใช้จ่ายได้มากตามความต้องการเช่นเดิม
5. การรู้สึกเศร้าใจที่สูญเสียความเป็นผู้นำ
6. การรู้สึกอึดอัดใจ ที่ไม่สามารถหาเงินช่วยเหลือครอบครัวได้เช่นเดิม
7. การที่รู้สึกว่าจะไม่สามารถปล่อยตนเองให้เป็นคนไม่มีประโยชน์ จึงต้องช่วยเหลืองานผู้อื่นเสมอ
8. การรู้สึกเหงาที่ได้อยู่บ้านโดยลำพัง ขณะที่ถูกหาลานไปทำงาน
9. การรู้สึกท้อแท้เมื่อเวลาทำอะไรแล้วรู้สึกเหนื่อยเร็ว
10. การรู้สึกเสียใจที่บุตรหลานไม่ปรึกษาเมื่อเวลาเกิดปัญหา

ผลการศึกษาพบว่า การยอมรับการเปลี่ยนแปลงในเรื่องผิวหนังเหี่ยวช่น เป็นเรื่องปกติในวัยนี้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.38 ส่วนในเรื่อง การรู้สึกเหงาที่ได้อยู่ลำพังขณะที่บุตรหลานไปทำงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.61 ส่วนในเรื่องอื่น ๆ ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก โดยผลของค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการสูงอายุมีค่าเฉลี่ยรวม 2.77 คืออยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรสูงอายุส่วนใหญ่ของการศึกษานี้ จะมีทัศนคติที่ดีต่อการสูงอายุหรือยอมรับการสูงอายุเพียงระดับปานกลางค่อนข้างสูงเท่านั้น (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11
แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการสูงอายุ

ทัศนคติต่อการสูงอายุ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ท่านทำใจได้ที่ไม่ได้รับการยกย่องเช่นเดิม เพราะต้องออกจากการทำงานประจำ	1	4	1.06	2.74	310
- ท่านรู้สึกเฉย ๆ เมื่อหยิบสิ่งของต่าง ๆ ไม่ คอยกระชับ	1	4	1.02	2.56	310
- ท่านคิดว่าคนที่ตัวหนึ่งช่วยขยับในวัยนี้ เป็นเรื่องปกติ	1	4	0.72	3.38	310
- ท่านทำใจได้ แม้ไม่สามารถใช้จ่ายได้มาก ตามความต้องการเช่นเดิม	1	4	0.84	3.04	310
- ท่านรู้สึกเศร้าใจที่สูงวัย:เสียความเป็นผู้นำ ครอบครัว	1	4	0.99	3.05	310
- ท่านรู้สึกอึดอัดใจที่ไม่สามารถหาเงินช่วย เหลือครอบครัวได้เช่นเดิม	1	4	1.06	2.73	310
- ท่านรู้สึกทนไม่ได้ที่ปล่อยให้ตนเอง ไม่มี ประโยชน์จึงช่วยเหลืองานผู้อื่นเสมอ	1	4	1.01	2.35	310
- ท่านรู้สึกเหงาที่ต้องอยู่บ้านโดยลำพังขณะ ที่บุตรหลานไปทำงาน	1	4	1.13	2.61	310
- ท่านรู้สึกท้อแท้เมื่อเวลาทำอะไรแล้วรู้สึก เหนื่อยเร็ว	1	4	1.09	2.63	310
- ท่านรู้สึกเสียใจที่บุตรหลานไม่ปรึกษา ท่านเมื่อเกิดปัญหา	1	4	1.04	2.64	310
- ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการสูงอายุ	1.50	4.00	0.50	2.77	310

จากการศึกษาได้เปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการสูงอายุ โดยใช้ตัวแปรต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว แล้วพบว่า มีตัวแปรที่ผลต่อทัศนคติต่อการสูงอายุค่อนข้างสูงเพียง 3 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา อาชีพเดิม และเขตที่อยู่อาศัย ผลการศึกษามีดังนี้

- ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการสูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อการสูงอายุที่ดีที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.03 และผู้สูงอายุที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อการสูงอายุในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ย 2.71 แต่ในผู้สูงอายุที่ไม่ได้มีการศึกษา มีทัศนคติต่อการสูงอายุต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 2.57 (ตารางที่ 4.12-4.13)

- ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดิมต่างกัน มีทัศนคติต่อการสูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่มีอาชีพเดิมรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ จะมีทัศนคติต่อการสูงอายุที่ดีที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.06 และผู้ที่มีอาชีพเดิม ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย ทำงานบริษัทหรือรับจ้าง จะมีทัศนคติต่อการสูงอายุในระดับปานกลางคือ 2.84 และ 2.70 ตามลำดับ ส่วนผู้ที่ประกอบอาชีพเดิม คือ เกษตรกรรม มีทัศนคติต่อการสูงอายุต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 2.46 (ตารางที่ 4.14-4.15)

- ผู้สูงอายุที่มีเขตที่อยู่อาศัยต่างกัน มีทัศนคติต่อการสูงอายุต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเมือง มีทัศนคติต่อการสูงอายุสูงกว่าในชนบท คือ ค่าเฉลี่ย 2.85 ในชนบทมีทัศนคติต่อการสูงอายุต่ำ คือ มีค่าเฉลี่ยเพียง 2.47 (ตารางที่ 4.16-4.17)

ตารางที่ 4.12

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการสูงอายุ
ระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	2	7.8788	3.9394	17.3707	.0000
ภายในกลุ่ม	307	69.6226	.2268		
รวม	309	77.5014			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.13

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการสูงอายุระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่ได้เรียน	45	2.5756	.5288
ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา	188	2.7106	.4534
สูงกว่ามัธยมศึกษา	77	3.0377	.4984
รวม	310	2.7723	.5008

ตารางที่ 4.14

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการสูงอายุ
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	12.3921	4.1307	19.5995	.0000
ภายในกลุ่ม	304	64.0696	.2108		
รวม	307	76.4617			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.15

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการสูงอายุระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	3.0609	.5010
บริษัท / รับจ้าง	79	2.7051	.4742
เกษตรกรรวม	64	2.4609	.4780
ธุรกิจส่วนตัว / ค่าขาย	101	2.8426	.4041
รวม	308	2.7734	.4991

ตารางที่ 4.16

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อการสูงอายุ
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	7.5536	7.5536	33.4388	.0000
ภายในกลุ่ม	307	69.3495	.2259		
รวม	308	76.9031			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.17

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการสูงอายุระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	2.4776	.4839
เมือง	242	2.8570	.4729
รวม	309	2.7748	.4997

2.2 ทักษะคิดต่อตนเอง

ทักษะคิดต่อตนเอง หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งจะเป็นไปในทางพึงพอใจหรือไม่ก็ได้ และแต่ละบุคคลจะมีทัศนคติไม่เหมือนกันก็ได้ โดยในส่วนของทัศนคติต่อตนเอง ผู้ศึกษาได้ใช้แบบวัดทัศนคติต่อตนเอง จำนวน 10 ข้อ แบ่งระดับการวัดเป็น 4 ระดับ โดยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การเชื่อว่าตนเองมีคุณค่าทัดเทียมกับผู้อื่น
2. การเชื่อว่าคนยังเป็นที่พึ่งพาของลูกหลานเสมอ
3. การรู้สึกว่าตนเองทำอะไรมักประสบความสำเร็จ
4. การที่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเท่าผู้อื่นในวัยเดียวกัน
5. การมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
6. การมีความพอใจในตนเอง
7. การรู้สึกนับถือตนเอง
8. การรู้สึกว่าตนเป็นคนไร้ประโยชน์
9. การที่คิดว่าตนเองไม่มีอะไรดีเลย
10. การที่รู้สึกไม่ภูมิใจในตนเอง

โดยผลการศึกษา พบว่า การที่คิดว่าตนเอง เป็นคนไร้ประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.52 และเรื่อง การรู้สึกว่าตนเองทำอะไรมักจะประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.75 ส่วนในเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ โดยค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อตนเองจะมีค่าเฉลี่ยในระดับ 3.22 คืออยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชากรสูงอายุส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองหรือยอมรับตนเองได้ในระดับค่อนข้างสูง (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18
แสดงค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อตนเองของผู้สูงอายุ

ทัศนคติต่อตนเอง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ท่านเป็นคนที่มียุทธศาสตร์ที่คมชัดกับผู้อื่น	1	4	0.78	3.10	310
- ท่านยังเป็นที่พึ่งพาของลูกหลานเสมอ	1	4	0.82	3.21	310
- ท่านรู้สึกว่าคุณทำอะไรมักจะประสบความสำเร็จ	1	4	0.82	2.75	310
- ท่านมีความสามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ดีเท่าผู้อื่นในวัยเดียวกัน	1	4	0.82	3.07	310
- ท่านมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง	1	4	0.80	3.23	310
- โดยทั่วไปท่านมีความพอใจในตนเองน้อยเหลือเกิน	1	4	0.81	3.31	310
- ท่านมีความรู้สึกนับถือตนเองน้อยกว่าที่ควรจะเป็น	1	4	0.82	3.36	310
- ขณะนี้ท่านรู้สึกว่าตนเองเป็นคนไร้ประโยชน์	1	4	0.84	3.52	310
- บางครั้งท่านคิดว่าท่านไม่มีอะไรดีเลย	1	4	0.90	3.40	310
- บ่อยครั้งท่านมักรู้สึกไม่ภูมิใจในตนเอง	1	4	0.92	3.28	310
- ค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อตนเอง	1	4	0.54	3.22	310

จากการศึกษา ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อตนเอง โดยใช้ตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อทัศนคติต่อตนเอง เพียง 5 ตัวแปร คือ ระดับการศึกษา อาชีพเดิม เขตที่อยู่อาศัย ลักษณะที่อยู่อาศัย สุขภาพ ผลการศึกษา มีดังนี้

- ผู้มีการศึกษาดังกัน มีทัศนคติต่อตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .05 โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา มีทัศนคติที่ดีต่อตนเองที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.36 ผู้ที่ไม่มีการศึกษาเลย มีทัศนคติต่อตนเองระดับปานกลาง คือ ค่าเฉลี่ย 3.16 ส่วนผู้มีการศึกษาระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อตนเองระดับต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.16 (ตารางที่ 4.19-4.20)

- ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดิมที่ต่างกัน มีทัศนคติต่อตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้ที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจมีทัศนคติต่อตนเองดีที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.36 และผู้ที่มีทัศนคติต่อตนเองระดับรองลงมา คือ ผู้ที่มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย มีค่าเฉลี่ย 3.35 และผู้ที่มีอาชีพบริษัทหรือรับจ้าง มีระดับค่าเฉลี่ย 3.13 ส่วนผู้ที่มีอาชีพภาคเกษตรกรรม มีทัศนคติต่อตนเองต่ำสุด คือ มีระดับค่าเฉลี่ย 2.98 (ตารางที่ 4.21-4.22)

- ผู้สูงอายุที่มีเขตที่อยู่อาศัยต่างกัน มีทัศนคติต่อตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองมีทัศนคติต่อตนเองสูงกว่าชนบท คือ มีค่าเฉลี่ย 3.28 โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท มีทัศนคติต่อตนเองต่ำกว่า คือ มีค่าเฉลี่ย 2.99 (ตารางที่ 4.23-4.24)

- ผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีทัศนคติต่อตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .05 โดยผู้ที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแบบมีเพื่อนบ้านหรืออยู่ร่วมชุมชน จะมีทัศนคติต่อตนเองสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.24 ส่วนที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแบบโดดเดี่ยว หรือค้างคนค้างอยู่ มีทัศนคติต่อตนเองต่ำกว่า คือ มีค่าเฉลี่ย 3.02 (ตารางที่ 4.25-4.26)

ตารางที่ 4.19

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อตนเอง
ระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	2	2.2805	1.1402	3.9445	.0203
ภายในกลุ่ม	307	88.7447	.2891		
รวม	309	91.0252			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.20

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อตนเองระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่ได้เรียน	45	3.2156	.6944
ประถมศึกษา / มัธยมศึกษา	188	3.1633	.5250
สูงกว่ามัธยมศึกษา	77	3.3675	.4587
รวม	310	3.2216	.5428

ตารางที่ 4.21

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อตนเอง
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	7.1758	2.3919	8.7265	.0000
ภายในกลุ่ม	304	83.3264	.2741		
รวม	307	90.5022			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.22

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการตนเองระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	3.3656	.5823
บริษัท / รับจ้าง	79	3.1354	.5691
เกษตรกรรวม	64	2.9875	.4527
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	101	3.3535	.4878
รวม	308	3.2240	.5430

ตารางที่ 4.23

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อตนเอง
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	4.6148	4.6148	16.4475	.0001
ภายในกลุ่ม	307	86.1374	.2806		
รวม	308	90.7522			

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.24

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อตนเองระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	2.9910	.4944
เมือง	242	3.2876	.5390
รวม	309	3.2233	.5428

ตารางที่ 4.25

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของทัศนคติต่อตนเอง
ระหว่างผู้มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	1.6426	1.6426	5.6296	.0183
ภายในกลุ่ม	305	88.9940	.2918		
รวม	306	90.6366			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.26

ค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อตนเองระหว่างผู้มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อยู่โดดเดี่ยว/ต่างคนต่างอยู่	37	3.0216	.8035
มีเพื่อนบ้าน/อยู่รวมชุมชน	270	3.2463	.4944
รวม	307	3.2192	.5442

ตอนที่ 3 การเชื่ออำนาจในตนเอง

การเชื่ออำนาจในตนเอง หมายถึง ความเชื่อที่ว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับคนเป็นผลมาจากการกระทำ ทักษะ หรือความสามารถของตนเอง โดยในส่วนี้ได้ใช้แบบวัด การเชื่ออำนาจในตนเอง จำนวน 15 ข้อ แบ่งการวัดเป็น 4 ระดับ โดยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การเชื่อว่าเมื่อถูกของคนประสบอุบัติเหตุขณะอยู่กับคน เป็นผลมาจากการขาดความระมัดระวัง
2. การเชื่อว่า พ่อแม่มีความสำคัญต่ออนาคตลูกมากกว่าพระเจ้าองค์ใด
3. การเชื่อว่าตนเอง สามารถทำทุกอย่างได้เท่าเทียมผู้อื่น
4. การเชื่อว่า การอบรมเลี้ยงดูลูก จะทำให้ลูกเป็นคนดีได้
5. การเชื่อว่าผู้ใดทำกรรมไว้เช่นใด ย่อมได้รับผลตอบแทนเช่นนั้น
6. การเชื่อว่าศิลปิน จะมีชื่อเสียง หรือไม่ขึ้นอยู่กับความพยายามฝึกฝน ไม่ใช่เพราะจากการเสกเป่ากระหม่อมหรือเวทมนต์คาถาจากเกจิอาจารย์ใด
7. การที่จะร่ำรวยหรือยากจนเป็นผลมาจากการกระทำของตนเองในปัจจุบัน ในการแสวงหาทรัพย์และใช้จ่ายทรัพย์ ไม่ใช่เพราะดวงดีและความเชื่อในอศิศชาติจึงรวยได้
8. การเชื่อว่าความสำเร็จในงานเป็นผลมาจาก ความพยายามของตนเองไม่ใช่เพราะความบังเอิญ
9. การเชื่อว่าความปรารถนาใด ๆ ของมนุษย์ จะสำเร็จได้หรือไม่มันไม่ได้ขึ้นอยู่กับ การขออนวอนร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ขึ้นอยู่กับความพยายามของตนเอง
10. การที่เชื่อว่า ปัญหาลภาวะต่าง ๆ ในปัจจุบัน เป็นผลมาจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ
11. การเชื่อว่าการประหลัดและอคคอม จะทำให้ร่ำรวยได้
12. การเชื่อว่า คนรอบข้างมารักใคร่ เพราะความมีเมตตาต่อเขา
13. การมีความมานะพยายาม จะทำให้ท่านประสบความสำเร็จ
14. ท่านเชื่อว่าคำแนะนำของท่าน มักจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น
15. การที่เชื่อว่าการผ่านอุปสรรคของชีวิต ต้องอาศัยโชคช่วย

โดยผลการศึกษา พบว่า การเชื่อว่าผู้ใดทำกรรมไว้เช่นใด ย่อมได้รับผลตอบแทน เช่นนั้น กับเรื่องการเชื่อว่าความสำเร็จในงานเป็นผลมาจากความพยายามของตนเอง ไม่ใช่เพราะความบังเอิญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน คือ 3.51 ส่วนในเรื่อง การที่เชื่อว่าการผ่านอุปสรรคของชีวิต ต้องอาศัยโชคช่วย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.78 และในส่วนอื่น ๆ มีระดับค่าเฉลี่ยไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก และผลของค่าเฉลี่ยของการเชื่ออำนาจในตนเอง มีค่าเฉลี่ย 3.27 คืออยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของการศึกษานี้ จะมีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง หรือเชื่อในเรื่องผลของการกระทำของตนเองในระดับค่อนข้างสูง (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27

แสดงค่าเฉลี่ยการเชื่ออำนาจในตนเองของผู้สูงอายุ

การเชื่ออำนาจในตนเอง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ถ้าลูกของท่านประสบอุบัติเหตุ ขณะอยู่กับท่าน ท่านเชื่อว่าเป็น เพราะท่านขาดความระมัดระวัง	1	4	0.93	2.39	310
- ท่านเชื่อว่าพ่อแม่มีความสำคัญ ต่ออนาคตของลูกมากกว่าพระเจ้า องค์ใด	1	4	0.85	3.40	310
- ท่านเชื่อว่าท่านทำทุกอย่างได้ เท่าเทียมผู้อื่น	1	4	0.73	3.11	310
- ท่านเชื่อว่าวิธอบรมเลี้ยงดูลูกของ ท่าน ทำให้ลูกของท่านเป็นเด็กดี ได้	1	4	0.62	3.43	310
- ท่านเชื่อว่าผู้ใดทำกรรมใดไว้ ย่อมได้รับผลตอบแทนเช่นนั้น	1	4	0.67	3.51	310
- ท่านเชื่อว่าศิลปินเพลง ไซยา มิตรรัช จะมียี่ห้อเสียงหรือไม้ซิ่น อยู่กับความพยายามฝึกฝนของ ตนเอง ไม่ใช่จากการเสกเป่า กระหม่อมหรือเวทย์มนต์คาถา จากเกจิอาจารย์ใด	1	4	0.77	3.32	310
- ท่านจะร่ำรวยหรือยากจนเป็นผล มาจากการกระทำของท่านเองใน ปัจจุบันในการแสวงหาทรัพย์และ ใช้จ่ายทรัพย์ไม่ใช่เพราะ “ดวงดี” ตามหลักกรรมที่ว่าเคยทำดีใน อดีตชาตินี้จึงรวยได้	1	4	0.81	3.20	310

ตารางที่ 4.27 (ต่อ)

การเชื่ออำนาจในตนเอง	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- การประสบความสำเร็จในงาน ของท่าน เป็นผลมาจากความ พยายามของท่าน ไม่ใช่เพราะ ความบังเอิญ	1	4	0.63	3.51	310
- ท่านเชื่อว่าความปรารถนาใด ๆ ของมนุษย์จะสำเร็จได้หรือไม่ นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการณ์อื่น วอนร้องขอสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่ขึ้น อยู่กับความพยายามของท่าน เอง	1	4	0.71	3.36	310
- ปัญหาหลากหลายต่าง ๆ ใน ปัจจุบันเป็นผลมาจากการ กระทำของมนุษย์ ซึ่งทุกคน ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบ	1	4	0.65	3.49	310
- ท่านเชื่อว่าการประหยัดและ อดทนจะทำให้ท่านร่ำรวย	1	4	0.60	3.45	310
- ท่านเชื่อว่าคนรอบข้างมารัก ใคร่ท่านเพราะท่านมีเมตตาต่อ เขา	1	4	0.65	3.45	310
- ความมานะพยายามทำให้ท่าน ประสบความสำเร็จ	1	4	0.68	3.50	310
- ท่านเชื่อว่าคำแนะนำของท่าน มักเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น	1	4	0.56	3.10	310
- ท่านผ่านอุปสรรคของชีวิตมา ไม่ได้ถ้าไม่อาศัยโชคช่วย	1	4	0.88	2.78	310
- ค่าเฉลี่ยการเชื่ออำนาจในตน เอง	1	4	0.40	3.27	310

จากการศึกษา ได้เปรียบเทียบความแตกต่างของการเชื่ออำนาจในตนเอง โดยใช้ตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สุขภาพ สถานภาพทางสังคม ลักษณะการอยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า มีตัวแปรที่มีผลต่อการเชื่ออำนาจในตนเองเพียง 1 ตัวแปร คือ ลักษณะที่อยู่อาศัย

ผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความเชื่ออำนาจในตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแบบมีเพื่อนบ้านหรืออยู่ร่วมชุมชน จะมีความเชื่ออำนาจในตนเองสูง มีค่าเฉลี่ย 3.30 และผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแบบอยู่โดดเดี่ยวหรือต่างคนต่างอยู่ จะมีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำกว่า คือ มีค่าเฉลี่ย 3.02 และผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแบบอยู่โดดเดี่ยว หรือต่างคนต่างอยู่ จะมีความเชื่ออำนาจในตนเองต่ำกว่า คือ มีค่าเฉลี่ย 3.02 (ตารางที่ 4.28-4.29)

ตารางที่ 4.28

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบการเชื่ออำนาจในตนเอง
ระหว่างผู้ที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	2.5802	2.5802	17.1627	.0000
ภายในกลุ่ม	305	45.8533	.1503		
รวม	306	48.4335			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.29

ค่าเฉลี่ยของการเชื่ออำนาจในตนเองระหว่างผู้ที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อยู่โดดเดี่ยว / ต่างคนต่างอยู่	37	3.0216	.7194
มีเพื่อนบ้าน / อยู่ร่วมชุมชน	270	3.3032	.3181
รวม	307	3.2693	.3978

ตอนที่ 4 ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธ

การวัดความเชื่อและการปฏิบัติตามแนวพุทธในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวัด 3 ลักษณะ คือ ความเชื่อทางพุทธศาสนา การปฏิบัติตามแนวพุทธ และการมีวิถีชีวิตแบบพุทธ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ความเชื่อทางพุทธศาสนา หมายถึง การรับรู้และการยอมรับความเชื่ออย่างมีเหตุผล มั่นใจในความจริง ความดี ในสิ่งที่ปฏิบัติทางพุทธ โดยในส่วนของความเชื่อทางพุทธ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความเชื่อทางพุทธ จำนวน 10 ข้อ มีระดับการวัด 4 ระดับ โดยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การเชื่อการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพุทธศาสนา จะทำให้ตนเองมีความสุขอย่างแท้จริง
2. การเชื่อว่าพระสงฆ์บางรูป จะช่วยให้ได้ใกล้ชิดและศรัทธาในสาสนามากขึ้น
3. การเชื่อว่ามนุษย์เราเมื่อตายแล้วก็จบแค่นั้น
4. การที่เชื่อว่า "ชีวิตเป็นทุกข์" เป็นการมองโลกในแง่ร้ายและเรื่องเหลวไหล
5. การเชื่อว่าบุญกุศลเป็นสิ่งเดียวที่สามารถนำคิดต่อไปได้ทุกภพทุกชาติ
6. การเชื่อว่านรกสวรรค์เป็นภพภูมิต่าง ๆ เป็นเรื่องมมาย
7. การเชื่อว่าพระพุทธเจ้ามีความสำคัญต่อชีวิต
8. การเชื่อว่าตนเองสามารถเป็นคนดีได้โดยไม่จำเป็นต้องสนใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
9. การว่าการพัฒนาตนเองเพื่อเข้านิพพาน เป็นสิ่งที่ไม่เกินความพยายามของมนุษย์
10. การซาบซึ้งในความเมตตาของพระพุทธเจ้าต่อมวลมนุษย์

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความเชื่อว่า การปฏิบัติตามคำสั่งของพุทธศาสนา จะทำให้มีความสุขที่แท้จริง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 3.41 ขณะที่ความเชื่อว่ามีมนุษย์ เมื่อตายแล้วก็จบเพียงแค่นั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.38 โดยผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยความเชื่อทางพุทธศาสนาในระดับค่อนข้างสูง ค่าเฉลี่ย 3.02 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30

แสดงค่าเฉลี่ยความเชื่อทางพุทธศาสนาของผู้สูงอายุ

ความเชื่อทางพุทธศาสนา	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ท่านเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งของพุทธศาสนาจะทำให้ท่านมีความสุขที่แท้จริง	1	4	.063	3.41	310
- พระสงฆ์บางรูปได้ช่วยให้ท่านใกล้ชิด	1	4	0.75	2.95	310
- ท่านเชื่อว่ามนุษย์เรามือตายแล้วก็จบเพียงแค่นั้น	1	4	0.93	2.38	310
- ความเชื่อที่ว่า "ชีวิตเป็นทุกข์" เป็นการมองโลกในแง่ร้ายและเป็นเรื่องเหลวไหล	1	4	0.81	2.76	310
- ท่านเชื่อว่าบุญกุศลเป็นสิ่งเดียวที่ท่านสามารถนำลิดตัวไปได้ทุกภพทุกชาติ	1	4	0.73	3.37	310
- ท่านเชื่อว่านรกสวรรค์เป็นภพภูมิต่าง ๆ เป็นเรื่องมมงาย	1	4	0.78	3.03	310
- พระพุทธเจ้ามีความสำคัญต่อชีวิตของท่าน	1	4	0.72	3.19	310
- ท่านเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องสนใจคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า	1	4	0.76	3.00	310
- การพัฒนาตนเองเพื่อเข้านิพพานเป็นสิ่งที่ไม่เกินความพยายามของมนุษย์	1	4	0.73	2.86	310
- ท่านซาบซึ้งในความเมตตาของพระพุทธเจ้าต่อมวลมนุษย์	1	4	0.64	3.29	310
- ค่าเฉลี่ยความเชื่อทางพุทธศาสนา	1	4	0.63	3.02	310

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อทางพุทธศาสนาของผู้สูงอายุ โดยจำแนกตามตัวแปรต่าง ๆ เช่น เพศ พื้นที่ชนบทและเมือง ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษา อาชีพเดิมและพื้นที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความเชื่อทางพุทธศาสนาต่างกัน ดังนี้

- ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาดังกัน มีความเชื่อทางพุทธศาสนาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความเชื่อเฉลี่ยสูงสุด คือ 3.11 รองลงมาคือ ผู้ที่จบชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เฉลี่ย 3.00 และผู้ไม่ได้ศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.93 (ตารางที่ 4.31-4.32)

- ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดิมต่างกัน มีความเชื่อทางพุทธศาสนาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้สูงอายุที่เคยรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความเชื่อสูงสุด เฉลี่ย 3.15 รองลงมาคือ ผู้ที่ทำธุรกิจหรือค้าขาย เฉลี่ย 3.04 ผู้ทำงานบริษัทหรือรับจ้าง เฉลี่ย 2.97 และสุดท้าย ผู้มีอาชีพเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2.92 (ตารางที่ 4.33-4.34)

- เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อทางพุทธศาสนาระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่อยู่ในเมืองมีความเชื่อทางพุทธศาสนามากกว่าผู้อยู่ในชนบท เฉลี่ย 3.04 และ 2.94 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.35-4.36)

ตารางที่ 4.31

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อทางพุทธศาสนา
ระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	2	1.0503	.5251	4.1081	.0174
ภายในกลุ่ม	307	39.2434	.1278		
รวม	309	40.2937			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.32

ค่าเฉลี่ยของความเชื่อทางพุทธศาสนาระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่ได้เรียน	45	2.9378	.4463
ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา	188	3.0074	.3409
สูงกว่ามัธยมศึกษา	77	3.1169	.3393
รวม	310	3.0245	.3611

ตารางที่ 4.33

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อทางพุทธศาสนา
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	1.9545	.6515	5.1924	.0016
ภายในกลุ่ม	304	38.142	.1255		
รวม	307	40.0970			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.34

ค่าเฉลี่ยของความเชื่อทางพุทธศาสนาระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	3.1594	.3235
บริษัท / รับจ้าง	79	2.9785	.3075
เกษตรกรรวม	64	2.9281	.3462
ธุรกิจส่วนตัว / ท้าขาย	101	3.0461	.4077
รวม	308	3.0263	.3614

ตารางที่ 4.35

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความเชื่อทางพุทธศาสนา
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	.5792	.5792	4.4893	.0349
ภายในกลุ่ม	307	39.6088	.1290		
รวม	308	40.1880			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .005

ตารางที่ 4.36

ค่าเฉลี่ยของความเชื่อทางพุทธศาสนาของผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	2.9433	.3168
เมือง	242	3.0483	.3700
รวม	309	3.0256	.3612

4.2 การปฏิบัติทางพุทธ คือ การกระทำตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์ โดยถือหลักสี่ต สมาริและปัญญา ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดการปฏิบัติทางพุทธ จำนวน 10 ข้อ มีระดับการวัด 4 ระดับ โดยสอบถามเรื่องต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. การพร้อมที่จะพูดพล ถ้าคำพูดนั้นจะช่วยให้ได้ประโยชน์
2. การเห็นว่าการสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอนเป็นเรื่องไร้สาระ
3. การทำบุญให้ทานกับผู้อื่นต้องรอให้ร่ำรวยกว่านี้ก่อน
4. การดื่มสุราและเบียร์ โดยไม่สนใจว่าจะผิดศีลหรือไม่
5. การไม่คิดว่าการทำสมาธิ จะให้ประโยชน์อะไร
6. การแอบหยิบของเพียงเล็กน้อยจากร้านค้า ไม่น่าจะเป็นความผิด เพราะเจ้า

ของร้านได้กำไรจากสินค้าอื่นมากแล้ว

7. การขออนุญาตนำให้ผู้อื่นอ่านหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา
8. การอาฆาตเคียดแค้นคนที่จงใจทำให้เจ็บช้ำน้ำใจ
9. การดกปลาเป็นเกมสกีฬาที่น่าตื่นเต้น
10. การคำนึงถึงบาปบุญก่อนตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเสมอ

ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีการปฏิบัติทางพุทธ เรื่องการไม่หยิบของแม่ค้าเล็กน้อยจากร้านค้า อันเป็นการปฏิบัติตามศีลข้อที่ 2 มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.55 ส่วนการปฏิบัติเกี่ยวกับการแนะนำหนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนาให้ผู้อื่นอ่าน มีผู้ปฏิบัติเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.91 โดยผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติทางพุทธ ในระดับค่อนข้างสูง เฉลี่ย 3.17 (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37

แสดงค่าเฉลี่ยการปฏิบัติทางพุทธของผู้สูงอายุ

การปฏิบัติทางพุทธ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ท่านพร้อมที่จะพูดปด ถ้าคำพูด นั้นจะช่วยให้ท่านได้ประโยชน์	1	4	0.81	2.93	310
- ท่านเห็นว่าการสวดมนต์ไหว้พระ ก่อนนอนเป็นเรื่องไร้สาระ	1	4	0.76	3.33	310
- คงต้องให้ร่ำรวยกว่านี้ก่อน ท่าน จึงจะทำบุญให้ทานกับผู้อื่น	1	4	0.79	3.30	310
- ท่านดื่มสุราและเบียร์ โดยไม่ สนใจว่าจะผิดศีลหรือไม่	1	4	0.82	3.08	310
- ท่านไม่คิดว่าการทำสมาธิ จะให้ประโยชน์อะไรแก่ท่าน	1	4	0.80	3.10	310
- การแอบหยิบของราคาเพียง เล็กน้อยจากร้านค้าไม่น่าจะเป็น ความผิดเพราะเจ้าของร้านได้ กำไรจากสินค้าอื่นมากแล้ว	1	4	0.63	3.55	310
- ท่านชอบแนะนำให้ผู้อื่นอ่าน หนังสือเกี่ยวกับพุทธศาสนา	1	4	0.73	2.91	310
- ท่านจะอาฆาตเคียดแค้นคนที่ จงใจ ทำให้ท่านเจ็บช้ำน้ำใจ	1	4	0.80	3.05	310
- การดกปลาเป็นเกมสล็อตที่ น่าตื่นเต้น	1	4	0.78	3.26	310
- ท่านจะคำนึงถึงบาปบุญก่อน ตัดสินใจกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด เสมอ	1	4	0.72	3.22	310
- ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติทางพุทธ	1	4	0.45	3.17	310

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างในการปฏิบัติทางพุทธ ระหว่างผู้สูงอายุลักษณะต่าง ๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน และที่อยู่อาศัยในเมืองและในชนบท มีการปฏิบัติทางพุทธต่างกันดังนี้

- ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติทางพุทธต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .05 โดยผู้ที่เรียนจบชั้นสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีการปฏิบัติทางพุทธ เฉลี่ย 3.22 ถัดมาคือ ผู้เรียนจบชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เฉลี่ย 3.18 สุดท้ายคือ ผู้ไม่จบการศึกษา เฉลี่ย 3.02 (ตารางที่ 4.38-4.39)

- ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดิมต่างกัน มีการปฏิบัติทางพุทธต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่เคยรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีการปฏิบัติทางพุทธ เฉลี่ย 3.30 รองลงมาคือ ผู้ที่เคยทำงานบริษัทหรือรับจ้าง เฉลี่ย 3.18 ส่วนผู้ที่เคยทำธุรกิจหรือค้าขาย เฉลี่ย 3.17 และท้ายที่สุด ผู้ที่ทำงานภาคเกษตรกรรม มีการปฏิบัติทางพุทธ เฉลี่ย 3.30 (ตารางที่ 4.40-4.41)

- นอกจากนั้น ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชนบทและในเมือง มีการปฏิบัติทางพุทธต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผู้ที่อยู่อาศัยในเมืองมีการปฏิบัติทางพุทธ เฉลี่ย 3.21 และผู้อยู่ในชนบทปฏิบัติ เฉลี่ย 3.02 (ตารางที่ 4.42-4.43)

ตารางที่ 4.38

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติทางพุทธ
ระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	2	1.2043	.6022	3.0516	.0487
ภายในกลุ่ม	307	60.5794	.1973		
รวม	309	61.7837			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.39

ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติทางพุทธระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

การศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่ได้เรียน	45	3.0289	.4775
ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา	188	3.1883	.4740
สูงกว่ามัธยมศึกษา	77	3.2273	.3351
รวม	310	3.1748	.4472

ตารางที่ 4.40

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติทางพุทธ
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	2.4036	.8012	4.1073	.0071
ภายในกลุ่ม	304	59.2989	.1951		
รวม	307	61.7025			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.41

ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติทางพุทธระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	3.3047	.3516
บริษัท / รับจ้าง	79	3.1823	.3526
เกษตรกรรวม	64	3.0313	.4895
ธุรกิจส่วนตัว / ต้าขาย	101	3.1772	.5169
รวม	308	3.1747	.4483

ตารางที่ 4.42

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติทางพุทธ
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	1.9308	1.9308	9.9117	.0018
ภายในกลุ่ม	307	59.8021	.1948		
รวม	308	61.7329			

ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.43

ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติทางพุทธระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	3.0239	.4583
เมือง	242	3.2157	.4366
รวม	309	3.1741	.4477

4.3 วิธีชีวิตแบบพุทธ หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันที่มีความสอดคล้องตามหลักความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดการมีวิธีชีวิตแบบพุทธจำนวน 10 ข้อ มีระดับการวัด 4 ระดับ โดยสอบถามในเรื่องต่าง ๆ 10 เรื่องดังนี้

1. การชอบที่จะไปเที่ยวความวิเวกาอารามมากกว่าสถานที่อื่น ๆ
2. การมักจะระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อผ่านสถานที่ทางศาสนา
3. การประกอบอาชีพไม่ว่าในปัจจุบันหรืออนาคต ต้องเป็นอาชีพที่ไม่ทำให้เกิดศีล เช่น ไม่ต้องฆ่าสัตว์ ไม่ต้องโกหก

4. การใช้ชีวิตส่วนใหญ่ไปในทางทำความดีและทำบุญสุนทาน

5. การมักใช้เวลาไปในการศึกษารธรรมะและปฏิบัติธรรม

6. ขณะเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูง จะไม่สนใจว่าสิ่งที่กระทำลงไปจะผิดศีลหรือไม่

7. การเคยคุยธรรมะกับผู้อื่น

8. การรู้สึกว่าเป็นพุทธแต่เพียงในนามหรือในทะเบียนบ้านเท่านั้น

9. การหมกมุ่นกับศาสนา ทำให้คนเรามีความก้าวหน้าในชีวิตไม่มากเท่าที่ควร

10. การช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมอยู่เสมอเป็นการสร้างกุศล

ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุมีวิธีชีวิตแบบพุทธในเรื่อง การประกอบอาชีพที่ไม่ผิดศีลธรรมมากที่สุด เฉลี่ย 3.20 ขณะที่วิธีชีวิตในด้านการใช้เวลาไปศึกษาและปฏิบัติธรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

โดยผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยการมีวิธีชีวิตแบบพุทธค่อนข้างสูง คือ เฉลี่ย 3.06 (ตารางที่ 4.44)

อย่างไรก็ตาม ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีวิธีชีวิตแบบพุทธไม่พบความแตกต่างในกลุ่มผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะจำแนกโดยตัวแปรใด

ตารางที่ 4.44

แสดงค่าเฉลี่ยวิถีชีวิตแบบพุทธของผู้สูงอายุ

วิถีชีวิตแบบพุทธ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า เฉลี่ย	จำนวน
- ท่านชอบที่จะไปที่วัดตามวัดวาอาราม มากกว่าสถานที่อื่น ๆ	1	4	0.81	2.99	310
- ท่านมักจะระลึกถึงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เมื่อผ่านสถานที่ทางศาสนา	1	4	0.67	3.18	310
- อาชีพของท่านไม่ว่าในปัจจุบันหรือ อนาคตต้องเป็นอาชีพที่ไม่ทำให้ท่าน ผิคลัด เช่น ไม่ต้องฆ่าสัตว์ ไม่ต้อง โกหก	1	4	0.73	3.20	310
- ท่านใช้ชีวิตส่วนใหญ่ไปในการทำ ความดีและทำบุญสุนทาน	1	4	0.60	3.15	310
- ท่านมักใช้เวลาไปในการศึกษา ธรรมะและปฏิบัติธรรม	1	4	0.64	2.74	310
- ขณะเที่ยวเตร่กับเพื่อนฝูงท่านมักไม่ สนใจว่าสิ่งที่ทำลงไปจะผิคลัดหรือไม่	1	4	0.70	3.10	310
- ท่านเคยคุยธรรมะกับผู้อื่น	1	4	0.56	3.05	310
- ท่านรู้สึกว่าเป็นพุทธแต่เพียง ในนามหรือในทะเบียนบ้านเท่านั้น	1	4	0.74	3.11	310
- การหมกมุ่นกับศาสนา ทำให้คนเรามี ความก้าวหน้าในชีวิตไม่มากเท่าที่ควร	1	4	0.72	2.95	310
- ท่านช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมอยู่เสมอ เพื่อสร้างกุศล	1	4	0.54	3.09	310
- ค่าเฉลี่ยวิถีชีวิตแบบพุทธ	1	4	0.37	3.06	310

ตอนที่ 5 ภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ

การศึกษาภาวะถดถอยจากสังคมผู้สูงอายุ เป็นการศึกษาการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตนเอง ทั้งทางร่างกาย สังคมและจิตใจ ผู้วิจัยใช้แบบวัดภาวะถดถอยจากสังคม โดยใช้ข้อความ 10 ข้อความ วัดระดับการถดถอย 4 ระดับ ข้อความดังกล่าวสอบถามเรื่องต่าง ๆ 10 เรื่องดังนี้

1. ความรู้สึกเบื่อหน่ายกับความไม่สะดวกในการเคลื่อนไหว
2. ความรู้สึกเหงาจึงต้องการคนดูแลอย่างใกล้ชิด
3. การชอบที่จะอยู่ลำพังมากกว่าที่จะออกงานรื่นเริง
4. ความรู้สึกอึดอัดใจที่ไม่สามารถหาเงินช่วยเหลือครอบครัวได้เช่นเดิม
5. ความรู้สึกท้อแท้เมื่อเวลาทำอะไรแล้วรู้สึกเหนื่อยเร็ว
6. ความรู้สึกเศร้าใจที่สูญเสียการเป็นผู้นำ
7. ความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า จึงทำงานช่วยเหลือครอบครัว
8. การทำใจได้ที่ไม่ได้รับการยกย่องเช่นเดิม เพราะต้องออกจากงานประจำ
9. การทำใจได้ที่ไม่สามารถขับถ่ายอุจจาระได้ทุกวัน
10. การเห็นผิวหนังที่ขยำนในวัยนี้เป็นเรื่องปกติ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุมีการยอมรับว่า รู้สึกเศร้าใจที่สูญเสียการเป็นผู้นำสูงที่สุด เฉลี่ย 3.22 ขณะที่การยอมรับเรื่องการทำใจได้ที่ไม่ได้รับการยกย่องเช่นเดิม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ 2.19 โดยผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยการถดถอยจากสังคมหรือการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางกายและใจในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เฉลี่ย 2.71 (ตารางที่ 4.45)

ตารางที่ 4.45

แสดงค่าเฉลี่ยการลดหย่อนจากสังคมของผู้สูงอายุ

การลดหย่อนจากสังคม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ท่านรู้สึกว่าเป็นหน้ากับความไม่สะดวกในการเคลื่อนไหว	1	4	1.08	2.66	310
- ท่านรู้สึกว่าหางจิ้งต้องการคนดูแลอย่างใกล้ชิด	1	4	1.02	3.10	310
- ท่านชอบที่จะอยู่ลำพังมากกว่าที่จะออกงานวันเร็ว	1	4	1.02	2.79	310
- ท่านรู้สึกอีกจิตใจที่ไม่สามารถหาเงินช่วยเหลือครอบครัวได้เช่นเดิม	1	4	1.01	2.76	310
- ท่านรู้สึกท้อแท้เมื่อเวลาทำอะไรแล้วรู้สึกเหนื่อยเร็ว	1	4	1.06	2.88	310
- ท่านรู้สึกเศร้าใจที่สุดยเสียการเป็นผู้นำ	1	4	1.01	3.22	310
- ท่านอยากรู้สึกว่าคุณค่ามากขึ้นจึงทำงานช่วยเหลือครอบครัว	1	4	0.94	2.39	310
- ท่านทำใจได้ที่ไม่ได้รับการยกย่องเช่นเดิม เพราะต้องออกจากการทำงานประจำ	1	4	0.99	2.19	310
- ท่านทำใจได้ที่ไม่สามารถขับถ่ายอุจจาระได้ทุกวัน	1	4	0.96	2.07	310
- การที่ผิวหนังเหี่ยวย่นในวัยนี้เป็นเรื่องปกติ	1	4	0.89	3.04	310
- ค่าเฉลี่ยการยอมรับในการเปลี่ยนแปลง	1	4	0.46	2.71	310

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ เมื่อจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการศึกษา อาชีพที่ต่างกันและอยู่อาศัยในชนบทและในเมือง มีภาวะการถดถอยหรือยอมรับการเปลี่ยนแปลงแตกต่างกัน ดังนี้

ผู้สูงอายุที่มีการศึกษาต่างกันมีภาวะถดถอยจากสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้เรียนจบชั้นสูงกว่ามัธยมศึกษา มีค่าเฉลี่ยภาวะถดถอยจากสังคมสูงที่สุด เฉลี่ย 2.95 รองลงมาคือ ผู้จบชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เฉลี่ย 2.63 สุดท้ายคือ ผู้ไม่ได้เรียน เฉลี่ย 2.62 (ตารางที่ 4.46-4.47)

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกันมีภาวะถดถอยจากสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้สูงอายุที่เคยรับราชการหรือเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีภาวะถดถอยจากสังคมเฉลี่ยสูงที่สุด 2.94 รองลงมาคือ ผู้ที่เคยทำธุรกิจหรือค้าขาย เฉลี่ย 2.77 ถัดมาคือ ผู้เคยทำงานบริษัทหรือรับจ้าง เฉลี่ย 2.66 และท้ายที่สุด คือ ผู้ที่เป็นเกษตรกร เฉลี่ย 2.44 (ตารางที่ 4.48-4.49)

นอกจากนั้น ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชนบทและในเมืองมีภาวะถดถอยจากสังคมแตกต่างกัน โดยผู้ที่อยู่ในเมืองมีค่าเฉลี่ยการถดถอยจากสังคมสูงกว่ากลุ่มที่อยู่ชนบท เฉลี่ย 2.78 และ 2.43 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.50-4.51)

ตารางที่ 4.46

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะถดถอยจากสังคม
ระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	2	5.9914	2.9957	15.6046	.0000
ภายในกลุ่ม	307	58.9370	.1926		
รวม	309	64.9284			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.47

ค่าเฉลี่ยของภาวะถดถอยจากสังคมระหว่างผู้มีระดับการศึกษาต่างกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่ได้เรียน	45	2.6200	.4693
ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา	188	2.6362	.4480
สูงกว่ามัธยมศึกษา	77	2.9545	.3925
รวม	310	2.7129	.4584

ตารางที่ 4.48

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะถดถอยจากสังคม
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	8.7680	2.9227	15.9155	.0000
ภายในกลุ่ม	304	55.8252	.1836		
รวม	307	64.5931			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.49

ค่าเฉลี่ยของความเชื่อทางพุทธศาสนาระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	2.9422	.3779
บริษัท / รับจ้าง	79	2.6608	.4247
เกษตรกร	64	2.4406	.4569
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	101	2.7792	.4428
รวม	308	2.7123	.4587

ตารางที่ 4.50

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของภาวะถดถอยจากสังคม
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	6.4292	6.4292	33.7406	.0000
ภายในกลุ่ม	307	58.4990	.1906		
รวม	308	64.9282			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.51

ค่าเฉลี่ยของภาวะถดถอยระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	2.4388	.4764
เมือง	242	2.7888	.4249
รวม	309	2.7129	.4591

ตอนที่ 6 การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและทางสังคมของผู้สูงอายุ

จากแนวคิดทฤษฎีการถดถอยที่กล่าวถึงการลดกิจกรรมและบทบาทของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ แต่ทฤษฎีกิจกรรมก็ยังยืนยันว่า ผู้สูงอายุยังจะต้องทำกิจกรรมบางลักษณะ อยู่เพื่อสนองความต้องการการยอมรับจากผู้อื่น ผู้วิจัยจึงศึกษาความต้องการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุใน 2 ลักษณะ คือ การทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุใน 2 ลักษณะ คือ การทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่ถดถอยจากสังคม เช่น การไปวัด การทำสมาธิ ฯลฯ และกิจกรรมทางสังคมที่ผู้สูงอายุ สามารถร่วมกิจกรรมได้ เช่น การทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ การทำสมาธิ การเข้าสมาคมชมรมต่าง ๆ ฯลฯ โดยวัดความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 3 ระดับ ผลการศึกษามีดังนี้

6.1 การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หมายถึง ผู้สูงอายุต้องการร่วมกิจกรรมการทำบุญและฟังเทศน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ย 2.21 รองลงมาคือ อ่านหนังสือธรรมะ เฉลี่ย 1.95 นั่งสมาธิ 1.67 และทำงานอดิเรก ปลูกต้นไม้ ฯลฯ 1.63 (ตารางที่ 4.52)

ตารางที่ 4.52

แสดงค่าเฉลี่ยการทำกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุ

การปฏิบัติทางพุทธ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ทำบุญและฟังเทศน์	1	3	0.91	2.21	310
- นั่งสมาธิ	1	3	0.89	1.67	310
- ทำงานอดิเรก ปลูกต้นไม้	1	3	0.85	1.63	310
- อ่านหนังสือธรรมะ	1	3	0.94	1.95	310
- ค่าเฉลี่ยการร่วมกิจกรรม	1	3	0.67	1.86	310

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการทำกิจกรรมทางศาสนาระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีการอยู่อาศัยแบบโคกเคี้ยวหรือมีเพื่อนบ้านมีการศึกษาดังกัน และอยู่ในชนบทและเมือง มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างกัน ดังนี้

ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยอย่าง โคกเคี้ยวและที่มีเพื่อนบ้านมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้อยู่โคกเคี้ยว ต่างคนต่างอยู่มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาเฉลี่ย 1.71 ส่วนผู้สูงอายุที่มีเพื่อนบ้านหรืออยู่ในชุมชนมีความต้องการต่ำกว่า เฉลี่ย 1.44 (ตารางที่ 4.53-4.54)

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้มีอาชีพเกษตรกรมีความต้องการเฉลี่ยสูงสุด 1.87 รองลงมาคือ กลุ่มข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ เฉลี่ย 1.73 กลุ่มทำงานบริษัทและรับจ้าง เฉลี่ย 1.62 ส่วนกลุ่มธุรกิจและค้าขาย มีความต้องการเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ 1.39 (ตารางที่ 4.55-4.56)

เมื่อจำแนกผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในชนบทและในเมือง พบว่า มีความต้องการทำกิจกรรมทางศาสนาต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยกลุ่มที่อยู่ในชนบทมีความต้องการสูงกว่าในเมือง เฉลี่ย 1.77 และ 1.35 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.57-4.58)

ตารางที่ 4.53

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการทำกิจกรรมทางศาสนา
ระหว่างการอยู่อาศัยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	2.4341	2.4341	5.2116	.0231
ภายในกลุ่ม	305	142.4523	.4671		
รวม	306	144.8864			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.54

ค่าเฉลี่ยของการทำกิจกรรมทางศาสนาระหว่างการอยู่อาศัยต่างกัน

การอยู่อาศัย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อยู่โดดเดี่ยว/ต่างคนต่างอยู่	37	1.7194	.6494
มีเพื่อนบ้าน/อยู่รวมชุมชน	207	1.4459	.8978
รวม	307	1.6865	.6881

ตารางที่ 4.55

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการทำกิจกรรมทางศาสนา
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	9.5033	3.1678	7.1477	.0001
ภายในกลุ่ม	304	134.7279	.4432		
รวม	307	144.2311			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.56

ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติทางพุทธระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	1.7342	.6750
บริษัท / รับจ้าง	79	1.6211	.5909
เกษตรกร	64	1.8713	.6467
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	101	1.3906	.7492
รวม	308	1.6843	.6854

ตารางที่ 4.57

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการทำกิจกรรมทางศาสนา
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	8.0850	8.0850	18.5243	.0000
ภายในกลุ่ม	307	133.9915	.4365		
รวม	308	142.0765			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.58

ค่าเฉลี่ยของการทำกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	1.7769	.6011
เมือง	242	1.3543	.8431
รวม	309	1.6917	.6792

6.2 การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยวัดระดับความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในลักษณะการเข้าร่วมกับสมาคมหรือชมรม กิจกรรมอาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์ ทักษะศึกษา ทักษะاجر การอ่านข่าวฟังวิทยุ การร่วมงานสังคม งานบวช งานแต่งงานและการดูหนังดูละคร มหรสพนอกบ้าน โดยวัดระดับความต้องการการเข้าร่วมกิจกรรมเป็น 3 ระดับ ผลการศึกษา พบว่า ผู้สูงอายุต้องการกิจกรรมดูหนัง ละคร มหรสพนอกบ้านมากที่สุด เฉลี่ย 2.47 รองลงมาคือ การทักษะศึกษา ทักษะاجر เฉลี่ย 2.00 กิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการเข้าร่วมน้อยที่สุด คือ การอ่านข่าว ฟังวิทยุ เฉลี่ย 1.25 โดยผู้สูงอายุมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในระดับปานกลาง เฉลี่ย 1.77 (ตารางที่ 4.59)

ตารางที่ 4.59

แสดงค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ร่วมกับสมาคมหรือชมรม	1	3	0.86	1.60	310
- อาสาสมัครบำเพ็ญประโยชน์	1	3	0.84	1.51	310
- ทักษะศึกษา ทักษะاجر	1	3	0.90	2.00	310
- อ่านข่าว ฟังวิทยุ	1	3	0.66	1.25	310
- ร่วมงานสังคม งานบวช งานแต่งงาน	1	3	0.86	1.78	310
- ดูหนัง ละคร มหรสพนอกบ้าน	1	3	0.84	2.47	310
- ค่าเฉลี่ยการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม	1	3	0.51	1.77	310

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม พบว่า ผู้สูงอายุลักษณะต่าง ๆ มีความต้องการต่างกันดังนี้

ผู้สูงอายุที่อยู่โดดเดี่ยวและอยู่ในชุมชน มีเพื่อนบ้าน มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้ที่อยู่โดดเดี่ยวมีความต้องการสูงกว่าผู้ที่มีเพื่อนบ้าน เฉลี่ย 1.98 และ 1.72 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.60-4.61)

ผู้สูงอายุที่มีอาชีพต่างกัน มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเกษตรกรต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมสูงสุด เฉลี่ย 2.07 ส่วนข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีความต้องการต่ำกว่าเพียงเล็กน้อย เฉลี่ย 2.05

ถัดมาคือ กลุ่มทำธุรกิจค้าขาย เฉลี่ย 1.8854 และสุดท้ายคือ กลุ่มบริษัทและลูกจ้าง มีความต้องการเฉลี่ยต่ำสุด 1.7292 (ตารางที่ 4.62-4.63)

เมื่อจำแนกตามการอยู่อาศัยในชนบทและในเมือง พบว่า มีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยผู้อยู่ในชนบทต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมสูงกว่าคนในเมือง เฉลี่ย 2.0393 และ 1.6791 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.64-4.65)

ตารางที่ 4.60

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการร่วมกิจกรรมทางสังคม ระหว่างการอยู่อาศัยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	2.3509	2.3509	6.3051	.0126
ภายในกลุ่ม	305	113.7233	.3729		
รวม	306	116.0742			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.61

ค่าเฉลี่ยของการทำกิจกรรมทางศาสนาระหว่างการอยู่อาศัยต่างกัน

การอยู่อาศัย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อยู่โดดเดี่ยว/ต่างคนต่างอยู่	37	1.9895	.5601
มีเพื่อนบ้าน/อยู่ร่วมชุมชน	207	1.7207	.9027
รวม	307	1.9570	.6159

ตารางที่ 4.62

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการร่วมกิจกรรมทางสังคม
ระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	5.6554	1.8851	5.1913	.0016
ภายในกลุ่ม	304	110.3918	.3631		
รวม	307	116.0472			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .01

ตารางที่ 4.63

ค่าเฉลี่ยของการร่วมกิจกรรมทางสังคมระหว่างผู้มีอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	2.0528	.5637
บริษัท / รับจ้าง	79	1.7292	.6696
เกษตรกร	64	2.0738	.6189
ธุรกิจส่วนตัว / ท้าขาย	101	1.8854	.5703
รวม	308	1.9562	.6148

ตารางที่ 4.64

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการร่วมกิจกรรมทางสังคม
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	6.8062	6.8062	19.7837	.0000
ภายในกลุ่ม	307	105.616.7	.3440		
รวม	308	112.4229			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.65

ค่าเฉลี่ยของการร่วมกิจกรรมทางสังคมระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ชนบท	67	2.0393	.5226
เมือง	242	1.6791	.7765
รวม	309	1.9612	.6042

ตอนที่ 7 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคม
และร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

จากการทดสอบตัวแปรอิสระกับการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุของตัวแปรหลายด้าน ผู้วิจัยจึงได้นำตัวแปรดังกล่าวทุกตัวและตัวแปรชีวสังคมด้านอื่น ๆ มาวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอิสระทุกตัว โดยกำหนดตัวแปรต่าง ๆ 21 ตัว เป็นตัวแปรอิสระ 20 ตัว ได้แก่ เขตพื้นที่ (เมือง / ชนบท) เขตที่อยู่อาศัย (กรุงเทพมหานครและปริมณฑล) เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การอยู่อาศัย สุขภาพ มีรายได้ต่อเดือน จำนวนรายได้ การประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเอง การเป็นผู้มีรายได้หลักของครอบครัว ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธศาสนา วิธีชีวิตแบบพุทธ และตัวแปรตาม 1 ตัว ได้แก่ การถดถอยจากสังคม

เมื่อนำตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ เขตพื้นที่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว การอยู่อาศัย สุขภาพ รายได้ต่อเดือน การประกอบอาชีพ ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง วิธีแบบพุทธ การถดถอยจากสังคม เข้าวิเคราะห์ในสมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผู้วิจัยได้ทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรทุกตัวดังกล่าวข้างต้น กับการถดถอยจากสังคม โดยใช้การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ ผลการทดสอบพบว่า ตัวแปร เขตพื้นที่ และตัวแปรการอยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุในทิศทางเดียวกัน (โดยพบว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง เขตพื้นที่ กับการอยู่อาศัย มีค่า = -.427) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปร เขตพื้นที่ โดยคิดตัวแปรการอยู่อาศัยออก และตัวแปรการมีรายได้ กับตัวแปรจำนวนรายได้ มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุไปในทิศทางเดียวกัน (โดยพบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการมีรายได้ และจำนวนรายได้ มีค่า = .518) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปร จำนวนรายได้ ออก ตัวแปรการประกอบอาชีพ และตัวแปรผู้หารายได้หลักของครอบครัว มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุไปในทิศทางเดียวกัน (โดยพบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการประกอบอาชีพกับผู้หารายได้หลักของครอบครัว มีค่า = .519) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรการประกอบอาชีพ โดยคิดตัวแปรการเป็นผู้หารายได้หลักของครอบครัวออก ตัวแปร ความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ และวิธีชีวิตแบบพุทธ มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุไปในทิศทางเดียวกัน (โดยพบค่าสหสัมพันธ์ ระหว่าง ความเชื่อทางพุทธ กับการปฏิบัติทางพุทธ มีค่า = .462 ความเชื่อทางพุทธ กับวิธีชีวิตแบบพุทธ มีค่า = .406 การปฏิบัติทางพุทธ กับวิธีชีวิตแบบพุทธ มีค่า = .565) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปร

วิธีแบบพุทธ โดยคัดตัวแปรความเชื่อทางพุทธ กับการปฏิบัติทางพุทธออก เมื่อทดสอบหาความสัมพันธ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์อีกครั้ง พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิเคราะห์ มีค่าไม่สูงแสดงให้เห็นว่า ตัวแปรอิสระในแต่ละชุด และระหว่างชุดไม่มีความสัมพันธ์กันสูง จนก่อให้เกิดปัญหาในการทดสอบความสัมพันธ์ (ตารางที่ 4.66)

ตารางที่ 4.66

แสดงค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรในสมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	พื้นที่	เพศ	อายุ	สถานภาพสมรส	ระดับการศึกษา	จำนวนสมาชิกในครอบครัว	การอยู่อาศัย	สุขภาพ	รายได้	อาชีพ	ทัศนคติต่อการส่งอายุ	ทัศนคติต่อตนเอง	การเชื่ออำนาจในคน	การปฏิบัติทางพุทธ	การถดถอยทางสังคม
พื้นที่	1.000														
เพศ	.047	1.000													
อายุ	-.208	.168	1.000												
สถานภาพสมรส	.135	.188	-.067	1.000											
ระดับการศึกษา	.225	.199	-.124	.067	1.000										
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	-.010	-.059	.130	-.065	-.105	1.000									
การอยู่อาศัย	-.125	-.068	-.038	.030	-.003	-.141	1.000								
สุขภาพ	.006	-.016	-.044	-.151	-.086	-.008	-.058	1.000							
รายได้ต่อเดือน	.262	.118	-.150	.088	.380	-.047	-.008	-.081	1.000						
อาชีพ	.070	-.013	-.102	-.005	.039	.062	.055	-.037	.282	1.000					
ทัศนคติต่อการส่งอายุ	.226	.091	-.010	.114	-.305	-.025	.054	.006	.148	.017	1.000				
สุขภาพ												1.000			
ทัศนคติต่อตนเอง	.167	-.041	-.026	.145	.111	-.057	.132	-.081	.234	.082	.394	1.000			
การเชื่ออำนาจในคน	-.000	-.027	.023	-.006	.052	-.057	.247	-.086	.312	.020	.029	.467	1.000		
การปฏิบัติทางพุทธ	.097	-.105	.021	.014	.064	-.078	.126	.013	.074	-.038	.137	.323	.284	1.000	
การถดถอยทางสังคม	.271	.128	-.077	.178	.260	-.020	-.002	-.094	.284	-.004	.621	.275	.118	.651	1.000

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรทั้งหมด 15 ตัวแปร เป็นตัวแปรต้น 14 ตัวแปร ได้แก่ เขตพื้นที่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สุขภาพ จำนวนรายได้ การประกอบอาชีพ ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเองและวิถีชีวิตแบบพุทธ ส่วนตัวแปรตาม คือ การถดถอยจากสังคม หรือการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ตัวแปรต่างๆ มีค่าสูงสุด ค่าสุด และค่าเฉลี่ยดังแสดงในตาราง (ตารางที่ 4.67)

ตารางที่ 4.67

แสดงค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยของตัวแปรในสมการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ลักษณะตัวแปร
พื้นที่	1	0	.477	.797	1 เขตเมือง 0 เขตชนบท
เพศ	1	0	.500	.468	1 ชาย 2 หญิง
อายุ			5.887	68.265	
สถานภาพสมรส	1	0	.494	.584	1 มีและอยู่กับ คู่สมรส 0 ไม่มีคู่สมรส
ระดับการศึกษา	3	1	.620	2.103	1 ไม่ได้ศึกษา 2 ประถมศึกษา มัธยมศึกษา 3 สูงกว่ามัธยม ศึกษา
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	10 (คน)	1 (คน)	4.212	4.887	
ลักษณะที่อยู่อาศัย	1	0	.353	.881	1 มีเพื่อนบ้าน อยู่ร่วมชุมชน 0 อยู่โดดเดี่ยว

ตารางที่ 4.67 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ลักษณะตัวแปร
สุขภาพ	1	0	.669	.439	1 แข็งแรง 0 ไม่แข็งแรง
รายได้ต่อเดือน	60,000 (บาท)	0 (บาท)	9493 .498	7738 .352	1 ต้องประกอบ อาชีพ 2 ไม่ต้อง
การประกอบอาชีพ	1	0			
ทัศนคติต่อการสูงอายุ	4	1.50	.501	2.772	
ทัศนคติต่อตนเอง	4	1	.543	3.222	
การเชื่ออำนาจในตนเอง	4	1	.399	3.266	
การปฏิบัติทางพุทธ					
วิถีชีวิตแบบพุทธ	4	1	.374	3.056	
การถอดออกจากสังคม	4	1	.458	2.713	

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรทุกตัวมาวิเคราะห์ในสมการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรทุกตัวต่อการถอดออกจากสังคมของผู้สูงอายุ ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการถอดออกจากสังคมของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ทัศนคติต่อการสูงอายุ รองลงมาคือ รายได้ การเชื่ออำนาจในตนเอง สุขภาพและเขตพื้นที่ (ตามตารางที่ 4.68)

ส่วนตัวแปร เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ ทัศนคติต่อตนเอง วิถีชีวิตแบบพุทธ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีผลต่อการถอดออกจากสังคมของผู้สูงอายุน้อยมาก

ตารางที่ 4.68

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการงดออกจากสังคมของผู้สูงอายุ
โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² ADJ	B	Sig T
ทัศนคติการสูงอายุ	.62057	.38510	.38310	.56800	.0000
รายได้	.65032	.42292	.41916	9.495184	.0000
การเชื่ออำนาจในตนเอง	.67027	.44926	.44386	-.78791	.0002
สุขภาพ	.67694	.45825	.45114	.06535	.0252
เขตพื้นที่	.68251	.46581	.45703	.08849	.0388

F = .001 Sig. F = .0000

ผลการศึกษาสามารถอธิบายอิทธิพลของปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ทัศนคติต่อการสูงอายุ

ทัศนคติต่อการสูงอายุ เป็นปัจจัยแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กับการงดออกจากสังคม ระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .62057$) และสามารถอธิบายความผันแปรของการงดออกจากสังคมของผู้สูงอายุร้อยละ 38.51 ($R^2 = .38510$)

2. รายได้

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 2 คือ รายได้ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของการงดออกจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 41.916 ($R^2 \text{ adj} = .41916$) และพบว่า ทัศนคติต่อการสูงอายุและรายได้ มีความสัมพันธ์กับการงดออกจากสังคมของผู้สูงอายุในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .65032$) โดยปัจจัยทั้ง 2 สามารถอธิบายความผันแปรของการงดออกจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 42.292 ($R^2 = .42292$)

3. การเชื่ออำนาจในตนเอง

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 3 คือ การเชื่ออำนาจในตนเอง สามารถอธิบายความผันแปรของการงดออกจากสังคมได้ร้อยละ 44.386 ($R^2 \text{ adj} = .44386$) และพบว่า รายได้และทัศนคติต่อการสูงอายุ มีความสัมพันธ์กับการงดออกจากสังคมของผู้สูงอายุในระดับปาน

กลางค่อนข้างสูง ($R = .67022$) โดยปัจจัยทั้ง 3 สามารถอธิบายความผันแปรของการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 44.926 ($R^2 = .44926$)

4. สุขภาพ

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมรศลำดับที่ 4 คือ สุขภาพอธิบายความผันแปรของการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 45.114 ($R^2 \text{ adj} = .45114$) และพบว่า สุขภาพ การเชื่ออำนาจในตนเอง รายได้ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ มีความสัมพันธ์การถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .67694$) โดยปัจจัยทั้ง 4 สามารถอธิบายความผันแปรของการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 45.825 ($R^2 = .45825$)

5. เขตพื้นที่

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 5 คือ เขตพื้นที่ สามารถอธิบายความผันแปรของการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 45.703 ($R^2 \text{ adj} = .45703$) และพบว่า เขตพื้นที่ สุขภาพ การเชื่ออำนาจในตนเอง รายได้ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ มีความสัมพันธ์กับการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .68251$) โดยปัจจัยทั้ง 5 สามารถอธิบายความผันแปรของการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 46.581 ($R^2 = .46581$)

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณที่ผ่านมา แสดงให้เห็นว่า การมีทักษะคิดที่ลดต่อการสูงอายุ มีรายได้ มีการเชื่ออำนาจในตนเองต่ำ มีสุขภาพดี และอยู่ในเขตเมือง จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะและสังคม หรือมีภาวะถดถอยจากสังคมได้ดี

จากนั้นผู้วิจัยจึงนำตัวแปรทุกตัวเข้าวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณอีกครั้ง เพื่อศึกษาอิทธิพลของตัวแปรทั้งหมดกับการเข้าร่วมกิจกรรม 2 ด้าน คือ กิจกรรมทางศาสนา และกิจกรรมทางสังคม โดยแบ่งเป็น 2 สมการ คือ ตัวแปรอิสระต่าง ๆ คือ พื้นที่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สุขภาพ สถานภาพการสมรส เขตที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สุขภาพ จำนวนรายได้ การประกอบอาชีพ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง และวิถีชีวิตแบบพุทธ ส่วนตัวแปรตามในสมการแรก คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และในสมการที่ 2 คือ การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ได้แก่ วิถีชีวิตแบบพุทธ และการอยู่อาศัย ผลการศึกษาปัจจัยตามลำดับ ดังนี้ (ตารางที่ 4.69)

ตารางที่ 4.69
แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา
โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² Adj	B	Sig T
วิถีชีวิตแบบพุทธ	.22778	.05188	.04880	.40909	.0001
ลักษณะการอยู่อาศัย (โสดเดี่ยว / มีเพื่อนบ้าน)	.25658	.06584	.05975	.22637	.0330

F = 10.81793 Sig F = .0000

1. วิถีชีวิตแบบพุทธ

วิถีชีวิตแบบพุทธเป็นปัจจัยแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในระดับไม่สูงนัก ($R = .22778$) และสามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุร้อยละ 5.188 ($R^2 = .05188$)

2. ลักษณะการอยู่อาศัย

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 2 คือ ลักษณะการอยู่อาศัย โดยสามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ร้อยละ 5.975 ($R^2 \text{ adj} = .05975$) และพบว่า วิถีชีวิตแบบพุทธ และลักษณะการอยู่อาศัย มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในระดับไม่สูงนัก ($R = .25658$) โดยปัจจัยทั้ง 2 สามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 6.584 ($R^2 = .06584$)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นคอนพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุได้แก่ จำนวนสมาชิกในครอบครัว ทักษะคิดต่อตนเองและการประกอบอาชีพ ผลการศึกษาแสดงปัจจัยตามลำดับดังนี้ (ตารางที่ 4.70)

ตารางที่ 4.70

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ
โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นต้น

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² ADJ	B	Sig T
จำนวนสมาชิกในครอบครัว	.16659	.02775	.02460	.02008	.0033
ทักษะคิดต่อตนเอง	.23679	.05607	.04992	.15766	.0026
การประกอบอาชีพ	.27201	.07399	.06491	-.13721	.0155

F = 102.02823 Sig F = .0000

1. จำนวนสมาชิกในครอบครัว

จำนวนสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย ซึ่งพบว่ามีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมในระดับค่อนข้างต่ำ (R = .16659) และสามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายुर้อยละ 2.775 (R² = .02775)

2. ทักษะคิดต่อตนเอง

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นลำดับที่ 2 คือ ทักษะคิดต่อตนเอง โดยสามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมได้ร้อยละ 4.992 (R² adj = .04992) และพบว่า จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับทักษะคิดต่อตนเอง ในระดับค่อนข้างต่ำ (R = .23679) โดยปัจจัยทั้ง 2 สามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 5.607 (R² = .05607)

3. การทำงาน

ปัจจัยสุดท้ายที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการ คือ การทำงาน สามารถอธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 6.491 (R² adj = .06491) และพบว่า การทำงาน ทักษะคิดต่อตนเอง จำนวนสมาชิกในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วม

กิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุในระดับค่อนข้างต่ำ ($R = 2721$) โดยปัจจัยทั้ง 3 ประการ ใช้อธิบายความผันแปรของการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 7.399 ($R^2 = .07399$)

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุและการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ตามกรอบแนวคิดที่กล่าวมา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคม

ผู้สูงอายุที่มีทัศนคติที่ดีต่อการสูงอายุ มีรายได้ มีการเชื่ออำนาจภายนอกคนมากกว่าภายในตน มีสุขภาพดี และอาศัยในเขตเมือง จะมีการถดถอยจากสังคมได้ดี ซึ่งหมายถึงสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางกาย ใจ และสังคมได้ดี

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

ผู้สูงอายุที่มีวิถีชีวิตแบบพุทธ (และอาจรวมไปถึงการมีความเชื่อทางพุทธและการปฏิบัติตามแนวพุทธ) และลักษณะการอยู่อาศัยในชุมชน มีเพื่อนบ้าน จะเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามาก

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการร่วมกิจกรรมทางสังคม

ผู้สูงอายุที่อยู่อาศัยในครอบครัวที่มีจำนวนสมาชิกมาก มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง และไม่ต้องประกอบอาชีพจะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมมาก

ตอนที่ 8 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ

ความพึงพอใจในชีวิต หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเอง ในเรื่องความรู้สึกพอใจ ร่าเริงหรือสุขใจ โดยในส่วนของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดความพึงพอใจในเรื่องต่าง ๆ 7 เรื่อง วัดระดับความพึงพอใจในชีวิต 4 ระดับ มีค่าตั้งแต่ 1-4 คะแนนดังนี้

1. การรู้สึกพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง กับบุคคลอื่นในวัยเดียวกัน

2. การที่รู้สึกว่ามีอายุมากขึ้นถึงต่าง ๆ กลับคิดขึ้นมากกว่าที่คิดไว้

3. การที่รู้สึกว่าตนเองมีความร่าเริงสบายใจขึ้น เมื่อมีอายุมากขึ้น

4. การที่รู้สึกว่าตนเองกระฉับกระเฉงดี เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นในวัยเดียวกัน

5. การรู้สึกเศร้าสลดใจ เมื่อนึกถึงสภาพที่เป็นอยู่

6. การรู้สึกว่าตนเองแก่ และไม่ค่อยแข็งแรง

7. การที่รู้สึกว่าเวลาในปัจจุบันเป็นเวลาที่ย่อยเหangnyaที่สุดในชีวิต

โดยผลการศึกษาพบว่า การรู้สึกพอใจเมื่อเปรียบเทียบกับชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองกับบุคคลในวัยเดียวกัน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 3.21 และการรู้สึกว่าตนเองแก่และไม่ค่อยแข็งแรง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ 2.51 ส่วนในเรื่องอื่น ๆ ไม่ค่อยมีความแตกต่างกันมากนัก โดยผลของค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ มีค่าเฉลี่ย 2.89 คือ อยู่ในระดับไม่สูงนัก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของการศึกษานี้ จะมีความพึงพอใจในชีวิตเพียงในระดับปานกลางค่อนข้างสูง เท่านั้น (ตารางที่ 4.71)

ตารางที่ 4.71
แสดงค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิต

ความพึงพอใจ	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	จำนวน
- ข้าพเจ้ารู้สึกพอใจเมื่อเปรียบชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองในขณะนี้กับบุคคลในวัยเดียวกัน	1	4	0.66	3.21	310
- เมื่อข้าพเจ้ามีอายุมากขึ้น สิ่งต่าง ๆ สู้ดีขึ้นมากกว่าที่ข้าพเจ้าคิดไว้	1	4	0.78	2.77	310
- ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองมีความร่าเริงสบายใจขึ้น	1	4	0.73	3.00	310
- ข้าพเจ้ายังคงรู้สึกประทับใจเมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นในวัยเดียวกัน	1	4	0.76	2.96	310
- ข้าพเจ้ารู้สึกเศร้าใจเมื่อนึกสภาพที่เป็นอยู่	1	4	0.76	2.94	310
- ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองแก่และไม่ค่อยแข็งแรง	1	4	0.86	2.51	310
- ปัจจุบันเป็นเวลาที่เหมาะสมที่สุดในชีวิต	1	4	0.90	2.81	310
- ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในชีวิต	1	4	0.55	2.89	310

จากการศึกษาได้เปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในชีวิต โดยใช้ตัวแปรต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สุขภาพ สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะการศึกษา เขตที่อยู่อาศัย จำนวนสมาชิกในครอบครัว แล้วพบว่า มีตัวแปรที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุเพียง 5 ตัวแปร คือ เขตที่อยู่อาศัย อาชีพเดิม ลักษณะที่อยู่อาศัย การศึกษา สุขภาพ

ผู้ที่อยู่ในเขตที่อยู่อาศัยต่างกันมีความพึงพอใจในชีวิตต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง มีความพึงพอใจในชีวิตสูง คือ มีค่าเฉลี่ย 2.9782 และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบทมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำกว่า คือ มีค่าเฉลี่ย 2.5629 (ตารางที่ 4.72-4.73)

อาชีพเดิมที่ต่างกันของผู้สูงอายุมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้ที่มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจมีความพึงพอใจในชีวิตสูงที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ย 3.0871 และผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดิม คือ ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขายมีความพึงพอใจในชีวิตรองลงมาคือ มีค่าเฉลี่ย 2.9929 และผู้สูงอายุที่มีอาชีพบริษัทหรือรับจ้างมีค่าเฉลี่ย 2.8788 คือ มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง และผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจในชีวิตในระดับต่ำสุด คือ ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกร คือ มีค่าเฉลี่ย 2.5335 (ตารางที่ 4.74-4.75)

ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05 โดยผู้สูงอายุที่มีลักษณะที่อยู่อาศัยแบบมีเพื่อนบ้านหรืออยู่ร่วมชุมชนมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่แบบโดดเดี่ยวหรือต่างคนต่างอยู่ โดยมีระดับค่าเฉลี่ย = 2.9053 และผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่แบบโดดเดี่ยวหรือต่างคนต่างอยู่มีความพึงพอใจในชีวิตต่ำกว่า คือ มีค่าเฉลี่ย 2.7143 (ตารางที่ 4.76-4.77)

ระดับการศึกษาต่างกันของผู้สูงอายุ มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้ที่มีระดับการศึกษาในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา มีความพึงพอใจในชีวิตสูงที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ย 3.1373 และผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจในชีวิตระดับปานกลาง คือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา คือ มีค่าเฉลี่ยในระดับ 2.8100 และผู้สูงอายุที่ไม่มีการศึกษา จะมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำสุด คือ มีค่าเฉลี่ย 2.7746 (ตารางที่ 4.78-7.79)

สุขภาพที่ต่างกันของผู้สูงอายุมีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001 โดยผู้สูงอายุที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงมีความพึงพอใจในชีวิตสูง คือ มีระดับค่าเฉลี่ย 2.9749 ส่วนผู้สูงอายุที่มีความพึงพอใจในชีวิตต่ำ คือ ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพไม่ค่อยแข็งแรง โดยมีค่าเฉลี่ยระดับ 2.7600 (ตารางที่ 4.80-4.81)

ตารางที่ 4.72

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในชีวิต
ระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	9.0483	9.0483	33.4014	.0000
ภายในกลุ่ม	307	83.1654	.2709		
รวม	308	92.2137			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.73

ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตระหว่างผู้สูงอายุในชนบทและในเมือง

เขตพื้นที่	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ในชนบท	67	2.5629	.6131
ในเมือง	242	2.9782	.4921
รวม	309	2.8881	.5472

ตารางที่ 4.74

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในชีวิต
ระหว่างอาชีพเดิมต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	3	11.6981	3.8994	14.6952	.0000
ภายในกลุ่ม	304	80.6663	2653		
รวม	307				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.75

ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตระหว่างอาชีพเดิมต่างกัน

อาชีพเดิม	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	64	3.0871	.5797
บริษัท / รับจ้าง	79	2.8788	.5007
เกษตรกร	64	2.5335	.5607
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	101	2.9929	.4488
รวม	308	2.8878	.5485

ตารางที่ 4.76

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในชีวิต
ระหว่างลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	1.1872	1.1872	3.9904	.0466
ภายในกลุ่ม	305	90.7414	.2975		
รวม	306	91.9286			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .05

ตารางที่ 4.77

ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตระหว่างที่อยู่อาศัยต่างกัน

ลักษณะที่อยู่อาศัย	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
อยู่โดดเดี่ยว/ต่างคนต่างอยู่	37	2.7143	.6200
มีเพื่อนบ้าน/อยู่ร่วมชุมชน	270	2.9053	.5347
รวม	307	2.8823	.5481

ตารางที่ 4.78

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในชีวิต
ระหว่างการศึกษาต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	2	6.5058	3.2529	11.6026	.0000
ภายในกลุ่ม	307	86.0697	.2804		
รวม	309				

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.79

ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตระหว่างผู้มีการศึกษาดังกัน

ระดับการศึกษา	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ไม่ได้เรียน	45	2.7746	.6627
ประถมศึกษา-มัธยมศึกษา	188	2.8100	.5422
สูงกว่ามัธยมศึกษา	77	3.1373	.3936
รวม	310	2.8862	.5474

ตารางที่ 4.80

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของความพึงพอใจในชีวิต
ระหว่างสุขภาพต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน	D.F.	S.S.	M.S.	F Ratio	F Prob
ระหว่างกลุ่ม	1	3.4217	3.4217	11.7246	.0007
ภายในกลุ่ม	305	89.0117	.2918		
รวม	306	92.4334			

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ = .001

ตารางที่ 4.81

ค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจในชีวิตระหว่างสุขภาพต่างกัน

สุขภาพ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สมบูรณ์แข็งแรง	182	2.9749	.5473
ไม่ค่อยแข็งแรง	125	2.7600	.5298
รวม	307	2.8874	.5496

จากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุโดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน โดยแยกศึกษาความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมทางสังคม ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจในชีวิต ส่วนตัวแปรอิสระแยกเป็น 2 สมการ ได้แก่

สมการที่ 1 เขตพื้นที่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สุขภาพ จำนวนรายได้ การประกอบอาชีพ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง วิธีชีวิตแบบพุทธ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา

สมการที่ 2 เขตพื้นที่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สุขภาพ จำนวนรายได้ การประกอบอาชีพ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง วิธีชีวิตแบบพุทธ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมทางศาสนา

ผลการวิเคราะห์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุมากที่สุด คือ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง การถดถอยจากสังคมหรือการยอมรับการเปลี่ยนแปลงทางกาย จิตและสังคม อายุ การร่วมกิจกรรมทางศาสนาและการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง

ส่วนตัวแปร เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัย สุขภาพ จำนวนรายได้มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตน้อยมาก

โดยผลการศึกษามีปัจจัยตามลำดับดังนี้

1. ทักษะคิดต่อการสูงอายุ

ทักษะคิดต่อการสูงอายุเป็นปัจจัยแรกที่เข้าสู่สมการถดถอย ซึ่งพบว่า มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตในระดับปานกลาง ($R = .49883$) และสามารถอธิบายความผันแปรของการพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ คิดเป็นร้อยละ 24.883 ($R^2 = .24883$)

2. ทักษะคิดต่อตนเอง

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 2 คือ ทักษะคิดต่อตนเอง โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 30.729 ($R^2 \text{ adj} = .30729$) และพบว่าทักษะคิดต่อตนเองและทักษะคิดต่อการสูงอายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุในระดับปานกลาง ($R = .55837$) โดยปัจจัยทั้ง 2 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 31.177 ($R^2 = .31177$)

3. การเชื่ออำนาจในตนเอง

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 3 คือ การเชื่ออำนาจในตนเองของผู้สูงอายุ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 33.796 ($R^2 \text{ adj} = .33796$) และพบว่าทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง มีความสัมพันธ์กับการเชื่ออำนาจในตนเองในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .58684$) โดยปัจจัยทั้ง 3 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 34.438 ($R^2 = .34438$)

4. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 4 คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 35.933 ($R^2 \text{ adj} = .35933$) และพบว่า ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง ความเชื่ออำนาจในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .60632$) โดยปัจจัยทั้ง 4 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 36.762 ($R^2 = .36762$)

5. อายุ

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 5 คือ อายุ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 37.063 ($R^2 \text{ adj} = .37063$) และพบว่า ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง การยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์กับอายุในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .61720$) โดยปัจจัยทั้ง 5 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 38.082 ($R^2 = .38082$)

6. การร่วมกิจกรรมทางศาสนา

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 6 คือ การร่วมกิจกรรมทางศาสนา โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 38.212 ($R^2 \text{ adj} = .38212$) และพบว่า ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง การยอมรับการเปลี่ยนแปลง อายุ มีความสัมพันธ์ การร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .62779$) โดยปัจจัยทั้ง 6 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 39.412 ($R^2 = .39412$)

7. การประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง

ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับสุดท้าย คือ การประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 38.938 ($R^2 \text{ adj} = .38938$) และพบว่า ทัศนคติต่อการสูงอายุ ทัศนคติต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตน การยอมรับการเปลี่ยนแปลง อายุ มีความสัมพันธ์ การประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .62779$) โดยปัจจัยทั้ง 6 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 39.412 ($R^2 = .39412$)

รับการเปลี่ยนแปลง การร่วมกิจกรรมทางศาสนา มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = 63499$) โดยปัจจัยทั้ง 5 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 40.322 ($R^2 = .40322$) (ตารางที่ 4.84)

ตารางที่ 4.82

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ
ที่ร่วมกิจกรรมทางศาสนาโดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² ADj	B	Sig T
ทัศนคติต่อการสูงอายุ	.49883	.24883	.24639	.50306	.0000
ทัศนคติต่อตนเอง	.55837	.31177	.30729	.29839	.0000
การเชื่ออำนาจในตนเอง	.58684	.34438	.33796	.28497	.0001
การถดถอยจากสังคม	.60632	.36762	.35933	.23834	.0009
อายุ	.61710	.38082	.37063	-.01073	.0114
การร่วมกิจกรรมทางศาสนา	.62779	.39412	.38212	.09612	.0104
การประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเอง	.63499	.40322	.38938	.10644	.0327

F = 29.14949 Sig F = .0000

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุที่ร่วมกิจกรรมทางสังคม

ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ ในการร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการศึกษามีปัจจัยตามลำดับดังนี้

1. ทัศนคติต่อการสูงอายุ ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 1 คือ ทัศนคติต่อการสูงอายุ โดยสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุนี้อันดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .49883$) และสามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ร้อยละ 24.883 ($R^2 = .24883$)

2. ทัศนคติต่อตนเอง ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 2 คือ ทัศนคติต่อตนเอง ได้สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 30.729 ($R^2 \text{ adj} = .30729$) และพบว่า ทัศนคติต่อการสูงอายุ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อตนเอง ในระดับ

ปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .55837$) โดยปัจจัยทั้ง 2 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 31.177 ($R^2 = .31177$)

3. การเชื่ออำนาจในตนเอง ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 3 คือ การเชื่ออำนาจในตนเอง ได้สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 33.796 ($R^2 \text{ adj} = .33796$) และพบว่า ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง มีความสัมพันธ์กับการเชื่ออำนาจในตนเองในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .58684$) โดยปัจจัยทั้ง 3 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ ร้อยละ 34.438 ($R^2 = .34438$)

4. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการลำดับที่ 4 คือ การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ได้สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 35.933 ($R^2 \text{ adj} = .35933$) และพบว่า ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .60632$) โดยปัจจัยทั้ง 4 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ ร้อยละ 36.762 ($R^2 = .36762$)

5. อายุ ปัจจัยตัวสุดท้ายที่ถูกคัดเลือกให้เข้าสู่สมการ คือ อายุ ได้สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 37.063 ($R^2 \text{ adj} = .37063$) และพบว่า ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง การยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีความสัมพันธ์กับอายุในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ($R = .61710$) โดยปัจจัยทั้ง 5 สามารถอธิบายความผันแปรของความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ร้อยละ 38.082 ($R^2 = .38082$) (ตารางที่ 4.85)

ตารางที่ 4.83

แสดงการวิเคราะห์ปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้สูงอายุ
ที่ร่วมกิจกรรมทางสังคมโดยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ตัวแปรอิสระ	R	R ²	R ² ADJ	B	Sig T
ทักษะคิดต่อการสูงอายุ	.49883	.24883	.24639	.50306	.0000
ทักษะคิดต่อตนเอง	.55837	.31177	.30729	.29839	.0000
การเชื่ออำนาจในตนเอง	.58684	.34438	.33796	.28497	.0001
การถดถอยจากสังคม	.60632	.36762	.35933	.23834	.0009
อายุ	.61710	.38082	.37063	-.01073	.0114

F = 37.39397

Sig F = .0000

จากการศึกษาอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจำแนกลักษณะกิจกรรมที่ผู้สูงอายุเข้าร่วม 2 ด้าน คือ กิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมทางสังคม น่าจะสรุปได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนามีผลร่วมกับปัจจัยอื่น ๆ ทำให้ผู้สูงอายุมีความพึงพอใจในชีวิต ส่วนกิจกรรมทางสังคม ซึ่งแม้ว่าจะมีผู้สูงอายุร่วมกิจกรรมดังกล่าวไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากิจกรรมทางศาสนาแต่ไม่พบอิทธิพลของตัวแปรนี้ต่อความพึงพอใจในชีวิต

ตอนที่ 9 การทดสอบสมมติฐาน

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ ชาวพุทธในครั้งนี ได้ตั้งสมมติฐานในการศึกษาไว้ สมมติฐานจากผลการศึกษาที่กล่าวมาในตอนที่ 1-8 สามารถแสดงผลการทดสอบสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผู้สูงอายุหญิงชายมีการถดถอยจากสังคมต่างกัน

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่าเพศหญิงและชาย ไม่มีความแตกต่างกันในถดถอยจากสังคม

ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานที่ 2 ผู้สูงอายุที่มีอายุมาก มีการถดถอยจากสังคมมากกว่าผู้สูงอายุที่มีอายุน้อย

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าอายุของผู้สูงอายุ ไม่มีผลเข้ามาในสมการนี้ และไม่มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ

ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีการถดถอยจากสังคมต่างกัน

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวแบบขั้นตอน พบว่า สถานภาพสมรสที่ต่างกันของผู้สูงอายุ ไม่มีผลเข้ามาในสมการนี้ และไม่มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ

ดังนั้น จะปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานที่ 4 ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีการถดถอยจากสังคมต่างกัน

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันของผู้สูงอายุ มีผลเข้ามาในสมการนี้ และมีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ

ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 4

- สมมติฐานที่ 5 ผู้สูงอายุที่มีอาชีพเดิมต่างกัน มีการถดถอยจากสังคมต่างกัน
 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า
 อาชีพเดิมที่ต่างกันของผู้สูงอายุ มีผลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 5
- สมมติฐานที่ 6 ผู้สูงอายุที่ต้องทำงาน มีการถดถอยจากสังคมต่างกัน
 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า
 ผู้สูงอายุที่ต้องทำงานต่างกัน ไม่มีผลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
 ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 6
- สมมติฐานที่ 7 ผู้สูงอายุที่อยู่ในชนบทและในเมือง มีการถดถอยจากสังคมต่างกัน
 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า การอยู่
 อาศัยในชนบทและในเมือง มีผลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 7
- สมมติฐานที่ 8 ผู้สูงอายุที่มีสุขภาพแข็งแรง มีการถดถอยจากสังคมต่างจากผู้มีสุขภาพไม่แข็งแรง
 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า
 ผู้สูงอายุที่สุขภาพดี มีผลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 8
- สมมติฐานที่ 9 ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่อทาง
 พุทธ และการปฏิบัติทางศาสนา มีอิทธิพลต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
 การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า
 ทักษะคิดบางตัว คือ ทักษะคิดต่อการสูงอายุ และการเชื่ออำนาจในตนเอง มีอิทธิพล
 ต่อการถดถอยจากสังคมของผู้สูงอายุ
 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 9 เป็นบางส่วน

สมมติฐานที่ 10 ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางพุทธ มีอิทธิพลต่อการร่วมกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุ

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าวิถีชีวิตแบบพุทธ (รวมถึงความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาของผู้สูงอายุ

ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 10 ได้บางส่วน

สมมติฐานที่ 11 ทักษะคิดต่อการสูงอายุ ทักษะคิดต่อตนเอง การเชื่ออำนาจในตนเอง ความเชื่อทางพุทธ และการปฏิบัติทางศาสนา มีอิทธิพลต่อการร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าทักษะคิดต่อตนเอง มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ

ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 11 ได้บางส่วน

